

Shayishanan

NEWSLETTER

Vol.14- September 2011

Malawm ni

1. Shayi Shanan Nsen	3
2. Sai ga.....	4
3. Myusha ni e.....	5
4. Padang hkrun lam de	6
5. Myu shayi roi rip lam (rape) hpe	7
hpyen tai laknak shatai ai lam	
6. Jawm sharin ya ga	9
7. Ahkun hkan se	11
8. Maigan Lauban, Lauban Kasha	13
(Num/ La) hte hkungran yang she lauban byin na kun	
9. Myu Sha Tsim Yam Htawng Madun Jam Na Ga Yen Ni !.....	15
10. Shinggyim Wuhpawng Rau Chyawm Nga Pra Masa (Civil Society)	17
11. Putao Campaing Hkrum Lam	22
12. ASEAN Design Shingjawng poi hta	25
Nambat langai lu ai shayi sha hte san htai	
13. Hkring Mang Daju Yingluck Shinawatra	27
14. Mungkan Munghpawm Rapdaw Hpung Shimlam kongsi	29
(UNSC) kawn Dawdan lam 1820(2008)	
15. Mungkan Munghpawm Hpung a Rap Daw Zuphpawng Daw Dan Masat 217A.....	34

Shayi Shanani Hsen

Shinggyim wuhpawng hta chye chyang kung hpan hpaji chye ai ramma shayi shadang sha ni law htam wa yang sha, myu sha ni rawt jat wa na re.

Dai majaw, anhte KWAT ni hku nna, ramma shayi shadang sha ni grau atsam rawt jat wa lu na matu, Internship Program hpaw nna, sharin ya nga ga ai gaw 12 lang rai sai. Ya mung matut hpaw nga ga ai.

Ya hte 29th August 2011- 1st September 2011 laman hta KWAT a Migrant Program kaw nna mung, Bu htawt bungli galaw ai ni hpe “Reproductive Health Training” jaw ngut sai re.

Ya ndai mungkan hta mung, shinggyim hkrang n bung ai a ntsa, lachyen lahka lam n nga wa hkra myu shayi wuhpung wuhpawng ni yawng jawm shakut nga ai kaw, ya Thai mung a Hkringmang Daju mung, myu shayi tai wa ai majaw, anhte myu shayi ni hku nna, grai n-gun lu hpa rai nga ai.

Anhte KWAT hku nna mung, myu sha ni grau atsam rawt jat wa na matu, dang lu ai jut kaw nna shakut shaja nga ai ten hta, buga de hpyen majan kasat gala nsen bai ngoi pru wa ai majaw, mung masha ni tinang dum nta, U, Wa yamnga, Yi sun Hkauna ni hpe tawn kau da nhtawm, asak lawt daw hprawng bra pru wa ma ai. Myen hpyen dap ni bai rai yang gaw, kahtawng hkan porter lahkawn ai, num sha ni hpe roi rip ai hte zing ri sat ai lam ni galaw ai a majaw, kahtawng kaw, Mung masha ni n mai nga mat wa ai hte hpyen hprawng hprawng ra mat wa ai hku rai nga ai. Dai majaw, anhte KWAT ni hku nna mung, majan lawan shazim nhtawm Amyu bawsang ni nga ai shara shagu na, Myen hpyen dap ni hpe dawm la kau na, num ni hpe roi rip ai lam jahkring na lam ni hte seng nna, 17th June 2011 hta, “Kachin Women denouncing offensive by the Bumese Army and atrocities against Kachin people” Statement hpe shapraw sai re.

Ya na zawn hpyen hprawng hprawng ai ni, shara shagu chyam bra taw nga sai majaw, anhte KWAT kaw nna gaw, media hku nna mung, lu lawm ai kaw na ja gumhpraw hku nna mung, dangdi dangdep lu ai maga hku, ra ai shara hkan garum shing tau ai lam ni hpe galaw nga ga ai.

Anhte kadai mung ya na zawn yak hkak hkrum nga ai Jinghpaw Wunpawng myusha ni hpe, tinang Dangdi dangdep ai hku jawm garum la ga ngu, ga saw dat ga ai law.

SAI GA

Nang Jinghpaw rai yang.....
Jinghpaw sai rawng U,
Nang Jinghpaw rai yang.....
Jing hpaw Ga ga U,
Nang Jinghpaw rai yang.....
Jinghpaw myit rawng U,
Nang Jinghpaw rai yang.....
Jinghpaw htung hpe chye U,
Nang Jinghpaw rai yang.....
Jinghpaw myu hpe tsaw U,
Nang Jinghpaw rai yang.....
Jinghpaw Mung hpe makawp U,
Nang Jinghpaw rai yang.....
Myu jaw ai lit hpe Gun U,
NANG KADAI RAI TA.

Kachin Lay

「 MYU SHA NI E... 」

Myi hpaw let
hkum yup nga mu rawt u...
Yu letmu u
Mu letdum u
Dum letmu u
Mu let.....sit sa u
Myu sha ni a hpawt ni masa(maka)..
Anhte a lahpa hta nga
Lu ai atsam yawng hte,
Mungdang rawt jat ai De.

Kachin Lay

PADANG HKRUN LAM DE....

Myu tsaw shadang ngai,
 Myu hte mungdan a hkungga tai...
 Labau jaw lit hpe gun hpai,
 Magam lit n hpai....
 Share shagan ai amyu ni rai....

 Ningja atsam rawng,
 Myu tsaw myit ding nawng...
 Tinggyeng myit n myit,
 Lam mung n yit...
 Myit rum share shagan ni rai...

 Mungdan hpe makawp maga,
 Tai hpyen hpe adawt na....
 Lahkrip ra ra, Pai, Hkra, Htawt,
 Majan pa de rawt
 Nsen ngai, nsam ngai, matsun ngai hte nawt....

 Shawng lam majan pa,

Nhkring nsa hkawm sa....
 Myu sha ni simsa hkra,
 Myu tsaw brang ni shakut nga...
 Magrau grang ai myu tsaw hpyenla ni rai....

 Rawt malan hkrum lam hta,
 Myu sha yawng myit hkrum ga...
 Shada pawn ba tsawra,
 Gahkyin gumdin nga ga....
 Pu gang sin machyi ra sai le.....
 Anhte a Awng padang ,Yehowa Karai
 Kasang....

 Kam sham myit hte, PADANG
 hkrum lam de....

Panglai hkrudu

12th July, 2011 (4:24pm)

Myu Shayi Roi rip Lam (Rape) Hpe Hpyen Tai
Laknak Shatai Ai Lam

Majan byin yang, yak hkak tsin yam hte nni nkri hpe grau hkam mana ra ai gaw, myu shayi ni hte ma kaji ni re. Dai hta myu shayi roi rip lam hpe majan laknak shatai jai lang ai majaw, myu shayi ni hkam sha ai tsin yam gaw grau kaba la nga ai.

Myu shayi roi rip ai lam (rape) hpe, hpyen tai laknak langai zawn jai lang ai lam majan ginra law law hta mu lu nga ai. Hpyen ni hpe gasat ai shaloi, zai ladat (strategy) amyuu myu jai lang let gasat ai re. Moi de gaw hkum hkrang n-gun lapyin n-gun shing jawng gasat hkat gyin shalat shachyaw lang nna, Ya dai ni na aten hta jak hpaji wa ai majaw, (Advancement machyu pala ni hte gasat mungdan kaba law law hta, prat mass destruction – jahkring mi hpe sat jahten lu ai laknat) madu da nga masai re. Majan laknak ni hta lai jan nna, tai roi rip ai lam hpe mung laknak jahkrat (systematically) da let

hpe madung dat nna, man hkrum ma ai. Dai hpyang ndan pala hpe laknak shatai jai lang wa ma ai. gyin shalat ai hta madang tsaw of Technology), prat dep sinat, hkat nga masai re. Mungkan na dep laknak rai nga ai (weapon of na laman masha wunawng wuwa Nuclear laknak ni hpe gyin shalat ginra ni hta sanat, machyu pala hpyen a amyuu shayi num ni hpe langai hku masat nna, masing jai lang nga ai hpe mu lu nga ai.

Mungkan labau hta myu shayi ni law law gaw, tai sha lai wa sai re. Numbat Japan gumshem hpyen hpung Korea myu shayi ni hpe roi rip hpe masing jahkrat da nna, dip rip sha lai wa ma sai. Vietnam majan hta mung Vietnam myu shayi ni law law American hpyen la ni roi rip ai lam hpe hkrum sha lai wa sai. Dai hpyang 1990 ning hpyang daw byin ai Bosnia majan (1992-1995), Rwanda myu jahtum masing majan (Rwanda Genocide) (1994), Sudan Darfur majan, Afghanistan majan hte Iraq majan ni hta mung, myu shayi sen tsa kaba gaw, tinang a tai hpyen ni roi rip ai lam hpe hkrum sha lai wa sai re.

byin lai wa ai majan kaba ni hta, hpyen ni a roi rip ai hpe hkrum lahkawng mungkan majan hta ni gaw Miwa myu shayi ni hte mayam shatai (sex slave) ai lam

Myen mung hta mung Myen gumshem asuya hpyen hpung ni gaw, myu shayi ni hpe roi rip ai lam hpe laknak shatai jai lang nga ma ai. Grau nna, myu baw sang rawt malan hpung ni hte Asuya hpyen hpung ni a lapran byin ai majan ginra ni hta, Myen hpyen hpung ni gaw myu shayi ni hpe roi rip ai lam hpe masing jahkrat let, laknak shatai jai lang nga dingngam rai nga ai. Ndai zawn myu shayi ni hpe roi rip ai lam hpe Sam mung, Karen mung, Hkang mung, Jinghpaw mung hte kaga myu baw sang ni shanu ai ginra ni hta dam lada ai hku masing

jahkrat let, laknak shatai jai lang ai lam nga ma ai.

Ya dai ni na aten, anhte Jinghpaw Wunpawng mungdan kata Myen gumshem Asuya hpyen hpung ni hte KIA ni a lapran byin nga ai majan hta mung, Myen hpyen ni gaw anhte Jinghpaw Wunpawng myu shayi ni hpe roi rip ai hku nna, gasat shamyit nga ma ai re. Jinghpaw myu shayi law law, Myen hpyen la ni a si hkra roi rip ai, roi rip ai hpfung zing ri sat kau ai lam ni hkrum sha nga ga ai. Myu shayi nkau mi tinang a dinghku masha/ ningrum ningtau ni a man e, Myen hpyen hpung ni roi rip ai hpe hkam sha nga ai gaw maroi nni hpa rai nga ai. Ndai zawn masha myit nrawng ai, du sat arawn alai (inhumane act) ni hpe jai lang let, anhte a myu shayi ni hpe dip roi rip gasat dang sha nga ma ai.

Ndai lam hte seng nna, myu shayi wuhpung ni hte shinggyim ahkaw ahkang yu gawn wuhpung wuhpawng ni, sawk sagawn ka matsing da ai mabyin law law nga wa sai. 2001 ning hta Sam Myu Shayi Wuhpung (Shan Women’s Action Network) ni dip shapraw ai “License to Rape”, 2004 ning hta Karen Myu Shayi Hpung ni ka shapraw ai “Shattering Silence”, 2007 ning hta Hkang Myu Shayi Hpung (Women League of Chin land) kaw na shapraw ai “Unsafe State” ngu ai laika buk ni hta myu shayi law law, Myen hpyen la ni a roi rip ai hpe hkrum ai lam sawk sagawn tang madun da ai re. Dai laika buk ni hta mung Myen hpyen hpung ni hku nna, myu shayi ni hpe roi rip ai lam hpe masing jahkrat let, laknak shatai jai lang ai lam hpe asan sha madi madun da ai hta n-ga, dai lam ni hpe ja ja ninghkap let, ahkyak la jeyang na matu tsun shadut da ai re. Ya ten Jinghpaw Wunpawng buga majan ginra ni hta byin nga ai myu shayi ni hpe roi rip ai lam hpe mung, Thai mungdan e jung nga ai “Jinghpaw Wunpawng Myushayi Hpung Thai mungdan” (Kachin Women’s Association, Thailand) kaw nna, sawk sagawn let, ndai zawn re mabyin ni hpe, ja ja ninghkap ai lam hpe galaw nga ai re.

Myu shayi roi rip lam hpe laknak shatai jai lang ai a yaw shada lam madung gaw, tinang a tai hpyen ni hpe myit masa hku gasat ai, tai hpyen a shinggyim wuhpawng hpe kaya jahkrum ai hte awu asin, shanut shanat shabyin na matu rai nga ai. Ndai lam hte seng nna, sawk sagawn da ai laika ka Sara K. R Careter gaw “Majan ginra hta myu shayi roi rip lam hpe masing jahkrat let, laknak shatai jai lang ai gaw, kaga laknat hte nbung ai sha aten galu hten za ai lam (long term devastating effect) kaba hpe byin shangun lu ai. Shinggyin wuhpawng hpe awu asin, shanut shanat byin shangun ai hta n-ga, de a majaw byin wa ai manghkang ni hpe prat ban (generation) law law hkam sha ra ai” nga tsun da ai. Ga shadawn, roi rip hkrum ai majaw, myu shayi law law ma kap wa mai ai rai nna, ma shangai ra ai. Tinang a hpyen ni a roi rip ai hkrum sha ai majaw maroi nni ai hta n-ga, hpyen wa a ma hpe shangai ra ai majaw mung myit n-gut, masin nsi ai hkrum sha ra ai re. Shangai wa ai ma ni hpe mung shingyim wuhpawng kaw na singgan hkrum ai majaw, ma kaji law law mung jam jau jam hkaw hkrum, myi man kaji nga ai re. Dai majaw myu shayi roi rip ai lam hpe, laknak shatai jai lang ai gaw kaga laknak a majaw hten za ai hte shadawn nlu ai hten za lam hpe byin shangun nga ai.

Majan ginra ni hta myu shayi roi rip lam hpe shaning tsa kaba hku masing jahkrat let, laknak shatai jai

lang wa ai raitim, mungkan mungdan ni hte, mungkan wuhpung wuhpawng (International community) ni hku na ahkyak la, hkum pat ai lam moi lai sai ten ni hta n nga ai re. Raitim dai ni na ten hta gaw Myu Shayi Wuhpung ni hte Shingyim Ahkaw Ahkang Yu Gawn Wuhpung ni aja awa ninghkap ai a marang e, majan ginra hta myu shayi ni hpe roi rip ai lam gaw, shinggyim ahkaw ahkang hpe laja lana tawt lai ai lam (violation of serious crime), majan ru hka amu (war crime/crime against humanity) langai hku hkap la masat nna ning hkap nga sai re. “Mungkan Rapdaw Shim Lam Kongsi” (United Nation Security Council) a daw dan minute 1325 hta mung majan ginra hta myu shayi ni hpe roi rip ai lam gaw, majan ru hka amu langai re ngu nna masat da sai re. Kaga mungkan Tara upadi (International laws) ni hta mung majan ginra hta myu shayi ni hpe roi rip ai lam (wartime rape) hpe majan ru hka amu hku masat let, tawt lai ai wa hpe ja ja ahkyak la jeyang mai ai lam tsun da ai re.

Dai zawn majan hta myu shayi ni hpe roi rip ai lam, atik anang ma hkum sha byin ai lam (forced pregnancy), hte roi rip mayam shatai ai lam (sex slaves) ni hte kaga laja lana shinggyim ahkaw ahkang tawt lai ai lam (violation of hideous crimes) ni tawt lai ai ni hpe, “The Rome Statute of International Criminal Court” (ICC), “International Criminal Tribunals for Rwanda” (ICTR) hte “International Criminal Tribunals for Yugoslavia” (ICTY) ngu ai mungkan tara rung ni hta jeyang lai wa sai re. Ya dai ni na ten hta mung, ICC tara rung kaw na mungkan shara shagu hta byin nga ai majan ru hka amu ni hpe je yang nga ding yang re. Myen gumshem Asuya hpyen hpung ni mung, myu bawsang law law a shayi num ni hpe roi rip nga ai re majaw, tawt lai ai masha/hpyen la ni hpe laja lana ahkyak la jeyang ra nga ai. Dai n rai yang, Myen ni a dip-up, sai chyup ai lam, roi rip ai lam ni matut nna hkam sha ra na re. Dai re ai majaw, ndai zawn dip rip sha ai lam hpe jahkring lu na matu gaw, tawt lai ai hpyen la ni hpe Tara upadi hte maren ahkyak la, tara je yang lu yang sha myu shayi ni a prat ngwi pyaw, shim lam lu na rai nna, shinggyim sari hpe sharawt lu na rai nga ai.

Ji San

Jawm Sharin Ya Ga!

Amyu langai ngang grin na matu hpa baw gaw madung ahkyak ai kun? Ndai ga san a matu tinang a ningmu hta hkan nna mahtai law law nga na re. Ndai laika ngau hta anhte Jinghpaw Wunpawng amyuu ni htawm hpang na aten hta matut grin nga lu na matu, ra ai lam law law kaw na langai mi rai nga ai, **Htung Hking** a lam hpe tang madun mayu nngai. **Htung Hking** ngu tsun dat ai hte laika ka ai wa hpe htung hking hte labau

grai chye na re ngu shadu na re. Teng sha nga yang laika ka ai wa nan, anhte Jinghpaw Wunpawng amyuu sha ni a htung hking hte labau hpe atsawm hkut hkut nai nai n chye ai ramma ni kaw na langai re ai majaw, ramma law law a malai ndai laika ngau hpe ka dat ai lam re.

Tsaban 21 hta mungkan shingyim wuhpawng gaw, mungkan brang lang masa (globalization) sat

lawat hte asak hkrung nga ga ai. Ndai mungkan brang lang masa sat lawat hta, mungkan shingyim wuhpawng gaw mungdan langai kaw na langai de, sinna mung na masha gaw sinpraw de, sinpraw masha ni gaw sinna de htinglu htinlai hkawm sa nga ma ai. Kadai mung tinang na nta, mungdan kaw sha chyinghka pat nna nga ai prat n rai mat n htawm, mungkan shara shagu de hpaji a matu, hpaga yumga lam a matu, pru hkawm ra ai prat rai wa sai. Tinang a mare buga kaw nna pru ai hte mungkan shara shagu na masha hpan shagu, htung hking hpan amyu amyu, ga amyu amyu hte mu wa, hkrum wa, kanawn wa ra sai re. Ndai zawn hkrum katut wa ai aten hta tinang a htung hking lai len hpe n chye ai ni, tinang a htung hte maren nga pra ai ni gaw masha law ai amyu kaba ni a lapran n dum shami lup mat, mat mat chye nga ai. Ndai gaw globalization a sat a n kaja ai sat lawat langai mi rai ga ai.

Anhte Jinghpaw Wunpawng ramma ni mung, globalization a sat lawat hta hkan nna asak aprat loi mi ram ai hte hpaji a matu, hpaga yum ga lam a matu tinang a dum nta, mare buga hte mungdan kaw na shara shagu de chyam bra hkawm ra mat saga ai. Raitim ndai zawn mungkan shara shagu, buga shara shagu de chyam bra hkawm ra ai, hkawm nga ai ramma marai 10 hta marai 8 ram gaw, tinang a htung lai len, tinang amyu a labau hpe n chye ma ai. Htung hking nchye ai ngu tsun ai lam gaw anhte yawng chye ai hte maren, anhte Jinghpaw Wunpawng amyu sha ni a shachyen shaga htung lai len ni, Mayu Dama, makyin jinghku, hku hkat ai lam (kinship system) hte anhte a ga hte laika (language) ni hpe nkau mi daw chyen mi sha chye nna, nkau mi nchye mat ai hpe tsun mayu ai re.

Shing nga yang, dai ni na ramma ni hpa majaw n chye a ni? Mahtai gaw langai sha re, “sharin ya ai lam

hta gawng kya ai majaw, n hkaja ai majaw” re. Dai ni anhte Kanu Kawa ni, tinang a kashu kasha ni, mungkan hpaji hta nhpang hkrat na matu, lam amyu myu hku shakut shaja ya ai, sharin ya ga ai. Raitim, tinang amyu a htung hking labau ni hpe sharin ya ai lam hta, grai naw ning ra gawng kya nga ga ai. Ramma ni nan mung, hka ja hkan shachyut ra ai mungkan hpaji hpan grai law ai a marang e tinang a htung lailen a manu dan ai lam, ahkyak ai lam hpe hka ja na matu n dum ma ai, aten ma n lu jaw mat ai.

Ndai zawn tinang a htung hking, htung lai len hpe n lu sharin ya ai, n lu hka ja ai a marang e, byin pru wa ai akyu ara gaw, anhte Jinghpaw Wunpawng ramma law law tinang a amyu hpe yu kaji wa ai, Jinghpaw Wunpawng amyu sha langai hku asak hkrung na matu n kam wa ai, hta n-ga, shani shagu hkrum katut nga ai, tinang makau grup yin na htung hking, htung lai len ni hpe sha grau kaja dum wa ai, grau htang kaba wa ai. Tinang hkrum katut nga ai htung lai len hte maren asak hkrung mayu ai lam ni rai wa ai. Grau sawng ai gaw tinang a htung lai len hpe n chye ai, tinang a labau lit hpe n chye ai a marang e Jinghpaw Wunpawng ramma law law gaw, maigan amyu shayi shadang sha ni hte dinghku de mat ai lam ni rai ma ai. Ndai lam ni gaw anhte Jinghpaw Wunpawng shinggyim wuhpawng a social manghkan law law kaw n kau mi re zawn, anhte amyu Wunpawng sha ni htawm hpang na aten hta, mungkan ntsa grin nga lu na hpe madung jahkrit shama (threaten galaw) nga ai lam ni mung rai wa saga ai.

Munghkan ntsa anhte Jinghpaw Wunpawng amyu sha ni zawn, shaning hkying lam dip da hkrum, mayam yam hkrum tim dai ni du hkra grin nga lu ai Israel amyu hpe ga shadawn hku nna yu yu ga. Israel amyu sha ni gaw gara shara du tim, tinang a kashu kasha ningnan kaba wa ai aten kaw nna, Israel ngu ai

gaw kaning zawn re ai amyu re, gara kaw na sa wa ai, labau gaw kaning re ai, labau kaw na hkaja la lu ai lam ni gaw hpa ni re ai hte, shanhte a htung hking htung lai len gaw gara hku re ai ngu ai hpe, daw k bang ya ai hpe mu lu ai. Grau nna ahkyak ai lam langai mi gaw, Israel ni gaw gara shara du tim shanhte a kashu kasha ni hpe Hebrew ga hte laika chye na matu sharin ya ma ai. Israel ga gaw shanhte nga ai shara hta nmai jai lang ai mi raitim, tinang amyu a labau jaw ai lit hku nna nan sharin ya ma ai. Ndai hku sharin achyin ya ai a marang e, Israel amyu sha ni gaw, shaning law law mayam yam hkrum tim mungkan ntsa dai ni du hkra agrin nga lu nga ai re.

Dai majaw anhte Jinghpaw Wunpawng amyu sha ni mung, htawm hpang hta matut manoi grin nga lu na matu, Kanu Kawa ni htung hking chye ai ni hku nna, tinang a kashu kasha ni, mungkan masha pang lai hta garai n yawng lawm shi yang, tinang a ga, laika, htung hking, htung lai len ni hpe sharin ya ra ga ai. Tinang a kashu kasha ni hpe Jinghpaw Wunpawng amyu shayi langai, amyu shadang langai mi gaw mungkan ntsa gara hku asak hkrung hkawm sa ra ai, ngu ai hpe sharin

ya ra ga ai, tinang amyu a labau sharin ya ra ga ai, labau jaw ai lit gaw hpa re ai hpe tsun dan ra ga ai. Tinang a dum nta kaw na pru mat ai hte rau maigan ga hpe sha madung shaga mat ra ai re majaw, tinang a nta kaw sha pyi Jinghpaw Wunpawng ga woi shaga ga, Jinghpaw laika woi hti ga. Byin mai ai ladat amyu amyu hku nna sharin ya ra saga ai. Asak loi ram sai ramma ni hpe mung htung hking hkaw tsun hpawng, htung hking workshop ni galaw nna sharin ya ra ga ai. Ramma ni nan mung tinang a manu dan ai htung hking hpe hkaja ra saga ai re.

“Htung Hking mat yang Amyu mat na” nga ga malai nga ai hte maren htung hking nnga ai amyu gaw, masha kade law tim amyu ngu nmai sawn la ga ai. Hta n-ga, “dai ni na ramma hpawt ni na Ningbaw ningla,” nga ai hte maren hpawt ni na Ningbaw ningla ni, tinang a htung hking htung lai len chye na matu, labau jaw ai lit hpe n malap na matu hpu shawng hpu ba Kanu Kawa ni hku nna, amyu a htung hking htung lailen, labau hte labau jaw ai lit hpe jawm sharin achyin ya ga ngu Jinghpaw Wunpawng ramma langai hku nna, ramma ni a malai ga saw dat nngai law.

Hka Hku Brang

Ahkun Hkanse

Tinang na prat hta Ahkun hkanse hta ai hpe chye taw ai raitim, tinang kaw na hta mat wa ai Ahkun hkanse ni hpe hkan hta taw ai Asuya ni hku na, gara kaw jai lang taw ai hpe anhte ni atsawm n chye lu ai.

Dai majaw, ndai laika kaw gaw Ahkun hkanse ngu ai gaw hpa ta, galoi hta ai rai?, kadai ni hta ai rai?, gara kaw jai lang ai rai? ngu ai hpe ngai hkaja chye na hkawn hkrang da ai daram hpe, kachyi mi karan kachyan dat mayu nngai.

Ahkun hkanse ngu ai gaw, mungdan kaw nga taw ai mung masha ni kaw na, tinang mungdan hpe up hkan gaw taw ai Asuya hpe jaw ra ai hpe tsun mayu ai.

Ahkun hkanse jaw ra ai ladat lahkawng nga ai.

- Direct tax (madu nan jaw ra ai Ahkun hkanse)
- Indirect tax (lama ma kaw mahta nna jaw ra ai Ahkun hkanse)

Direct tax gaw, masha langai (sh) hpaga bungli galaw taw ai masha ni kaw na jaw ra ai Ahkun hkanse re. Ga shadawn tinang bungli galaw nna lu ai gumhpraw kaw na jaw ra ai Ahkun hkanse re.

Indirect tax gaw rai dut ai shara kaw rai rai lama ma sa mari ai shaloi, mari ai rai kaw kalang ta lawm ai re.

Mung masha ni jaw taw ai Ahkun hkanse ni hpe hta la taw ai ni gaw, mungdan hpe up hkan gaw taw nga ai Tara shang Asuya ni rai nga ai. Mung masha ni kaw n hta la lu ai gumhpraw ni hpe, mungdan na hpaji lam, sut masa lam, hkawm sa hkawm wa lam ni hte hkam ja lam ni hta bai jai lang ai. Hpaji lam hta jawng ni hpaw ai, jawng hta ra ai arung arai ni mari ya ai, jawng sara ni a shata shabrai ni jaw ai shaloi jai lang ai. Hkamja lam hta gaw, tsi rung kaba ni, tsi gawk shachyaw ai lam ni hta jai lang ai hte, hkamja lam hte seng ai tsi ni mari ai shaloi jai lang ai. Hkawm wa hkawm sa masan sa lu na matu, mawdaw lam galaw ai zawn re ni hta jai lang ai. Sanghpaw ni, wanleng ni galaw ya ai. Mungdan hpe makawp maga ai lam hta mung hpyen hte seng ai ra rawng ai arung arai ni hpe lu hta la ai Ahkun hkanse kaw na sha, jai lang ma ai. mungdan hpe makawp maga na matu mari ai lak nak ngu ai hta gaw, kaga mungdan kaw n hpyen n-gun hku na dip rip wa ai hpe makawp maga na matu rai nga ai.

Dai re majaw anhte myen mungdan na Asuya ngu hkam la da ai ni zawn, lak nak hpe mari nna mung masha shada da bai sat hkat ai lak nak ni rai taw nga na mung, tsang ra nga ga ai.

Anhte mung masha ni hku nna ma, Ahkun hkanse hpe shi na aten du yang jaw ra ai. Mung masha ni, Ahkun hkanse jaw yang sha she, Asuya hku na shi magam lit ni hpe lu galaw wa na re. Asuya hku na ma hpa ni galaw taw ai hpe galoi mung masha ni dan dan leng leng mu mada lu na matu, masat da ai aten hta Asuya shapraw ai shiga hkan, Shi laika hkan hte T.V hkan sanglang dan ra ai.

Dai ni anhte a mungdan kata kaw e, Asuya ni hku nna, mung masha ni kaw Ahkun hkanse hta taw ai. Dai hta la lu ai Ahkun hkanse hpe gara kaw jai lang taw ai ngu hpe gaw, anhte mung masha ni n chye lu ai. Makau grup yin hpe yu tim rawt jat galu gaba wa ai lam n mu lu ai. Raitim Asuya a shiga hkan gaw, dai ni na Asuya ni hku na mungdan rawt jat lam hta, gade daram galaw taw sai re hpe sha matut tsun taw ai.

Dai majaw ya na Asuya nnan lung wa ai aten hta, anhte mung masha ni a prat galu kaba wa hkra, gara hku ladat hte galaw sa wa na kun? Anhte ni chye da ra na re.

Changmaw Shayi

Maigan Lauban, Lauban kasha (Num/La) hte hkungran yang she Lauban byin na kun?

Ndai laika ngau gaw daini, anhte Christian rai nga ai anhte myu sha ni hte Makam Masham n bung ai ni a lapran byin pru nga wa magang sai manghkan hpe htawng madun mayu ai re. Kaga maigan myu ni gaw, Myu sha ni hpe roi lu na matu hte roi ngut ai hpang Tara masa hte bai kabai kau nga ai. Daini anhte a shangwang kata sut masa mawru a majaw tinang a hkum hpe ap kau nna Lauban byin na kun? ngu di lata la ai lam gaw, anhte myu sha ni a hkrat sum lam nan rai nga ai. **Dai gaw myen mung a Tara Masa hpe n chye ai majaw rai nga ai.**

Dai ni na ten hta anhte Jinghpaw Wunpawng ni lam amyu myu hku na, Tai hpyen wa a gasat ai hpe hkrum nga ai. Laknak lang ai anhte Myu sha ni a Hpyen Dap hpe gaw, laknak hte Ramma ni hpe gaw, katsi majan lam amyu myu hku sha n-ga, Mung masa, sut masa, htung hking masa, Makam masham masa, hpa ji masa, hkam ja lam masa ...zawn re ni, ladat amyu myu hte anhte a shinggyim ahkaw ahkang hpe tawt lai, roi rip ai lam ni chyu anhte Myu sha ni a shangwang hta hpring nga ga ai.

Dai lam ni hta na dai ni ngai tang madun mayu ai gaw **“Blast: Jan Pan”** ni a mahkawn kaw na gasi rai nga ai **“Maigan amyu ni anhte myu wunpawng shayi ni hpe hkalup kalang hkam yang loi loi hte mai lu ai da! Hkristan Hpyi dagraw la”** ngu ai ga si hpe na dat ai shaloi dai ni anhte buga ginra hta byin taw ai sut masa mawru a lapran hkrat sum nga ai, kaning n chye di ai sha maigan Lauban Num/La ni hte hkungran ai lam ni hpe mu lu ai. Tai Hpyen ni a Sai gayau ladat laknak gaw, lani hte lani ladat amyu myu hku du shang wa magang ai pyi ram ram na mat sai. Dai majaw Myen mung kaw na Tara Upadi gaw gara hku rai nga ai kun? Jawm myit yu dinglik yu ga. Dai hpe myen mung na tara upadi hku na, Myu sha ni Maigan Lauban ni hte hkungran yang sha, Lauban byin na ahkang nga ai kun? ngu ai hpe tara masa hku dinglik tang madun mayu ai hku re.

Maigan Lauban, Lauban kasha (Num/La) hte hkungran yang sha Lauban byin na ahkang nga ai kun?

Myen mung Tara masa hta Christian ni a htung hku shadik shatup hkungran ai raitim, La wa gaw ji woi ji wa ni prat kaw na Lauban sut su ai re. Num gaw hkauna galaw/bum yi galaw sha ai ru sai kaw na yu hkrat wa ai re.

La hte Num gaw Christian htung hku Hpung Up Sara hte hkungran ai, raitim hkungran ngut ai hpang 4-5 ning na ai hpang dinghku hka na mabyin pru wa ai. La gaw mi moi kaw nna, dai Num hte n hkungran shi ai ten kaw na shi a sut masa hpe shi tam bram ai magam bungli galaw ai kaw na grau grau sut su nga mu nga mai wa ai raitim, Num gaw nta e nga let dinghku bungli hpe sha hparan ai magam bungli hte aten jahtum ai hta, tinggyeng sut masa tam bram ai magam bungli n lu galaw ai.

La hte Num dinghku hka nna, dinghku sut rai ni garan ai ten hta gaw La gaw sut lu ai dinghku ru sai kaw na yu wa ai sha n- ga, ta tut ahkying aten hta mung dinghku a sut masa lam hpe woi awn nga ai re majaw, La wa sha sut rai ni yawng madu lu nga ai. Num gaw nan nan sha rai nna, hpa sut gan rai ma madu lu na nrai nga ai.

La ma Num ma dinghku rai n shang shi ai ten shi a shang Gumhpraw hpe, Tara Kasa ni a man e n lu tang madun ai, raitim La hte dinghku shang ngut ai hpang, shi a sut tam masa magam bungli nga nna shi lu mahkawng rai ni gaw Num wa madu lu na rai nga ai.

Dai hte maren, Lauban kasha Num hte bungli shaja galaw sha ai La sha wa hkungran ngut nna, dinghku bai hka garan ai rai yang gaw La wa hpa sut rai hpe mung madu lu na n rai nga ai. N hkungran shi ai ten shi lawm sa wa ai sha, madu lu na rai nga ai. Hpa n lawm yang mung hpa n lu madu lu na re. Num wa matsan dum nna, jaw ai hte hte sha, myit dik ra na rai nga ai.

Lauban kasha hte hkungran nna, Lauban jan byin na n rai nga ai Lauban ni a kanam/ kahkri sha tai na rai nga ai. Rap ra ai n Rap ra ai hpa tsun shara nnga ai gaw, mi kaw na Tara Upadi gaw nga da chyalu rai nga ai.

Madu la madu ai sut gaw Madu Jan hte n seng ai zawn, Madu Jan madu ai sut rai mung Madu La hte hpa n seng nga ai. Marai langai ngai gaw, **(Kanu /Kawa ni si nna jaw kau da ai sut gan)**, Shingnrai, shakut nna tam bram ai majaw lu ai sutgan raitim, dai marai langai sha madu lu na rai nga ai. Madu Wa/ Madu Jan langai ngai si shakram da yang she dai nga taw ai sut gan hpe Tara Upadi hte maren hkam la lu na re nga ai.

Num hte La hkungran kau ngut tim, Tara masa ni gaw galai shai na n rai nga ai. Lahkawng maga Tara rung hta tang shawk lu ai raitim, lahkawng yan Tara madu mai tai ai zawn, lahkawng yan Tara hkam mung mai tai mat nga ai. Hta sha n-ga marai langai a galaw ai magam bungli hta kaga marai langai kaw Tara masa hku nna lit nnga nga ai.

Lachyum gaw Madu wa gaw, Kaga chyasam marai langai ngai kaw nna, gumhpraw hkoi shap da nna bai n wa yang dai hka madu gaw Tara rung kaw nna, Madu Jan hpe dang ya ai daw dan minute jahkrat ngut ai hte, Tara jahkrat ngut ai hpang dai Tara masa hpe hkan shatup ai ten, Madu wa hkoi lang da ai gumhpraw hpe dai hka madu kaw na dang ai maga shang chya pa na ahkang n nga ai **(dang ai wa madu jan rai na bai hpyi la ai lam n mai ai)** ngu hpe tsun mayu ai re. **(Tara masa hta, marai langai a galaw ai magam bungli hta kaga marai langai gaw kaga marai langai mi kaw Tara masa hku nna lit nnga nga ai).**

Dinghku shang ngut ai raitim, marai langai sha, mi kaw na shi madu ai sut gan hpe gaw, shi a myit ra ai hku wang lu wang lang hku nna, Madu Wa/ Madu Jan a myit hkum ai lam nnga tim, shi a myit ra ai hku mai gam, mai jaw, mai hkoi shap lu ai. Si ngut ai hpang e shi a sut rai ni hpe shi kam ai wa hpe mai jaw ai lam, n si shi yang laika ka da nna Tara Upadi hku mai jaw kau nga ai.

Dai re ai majaw, Myen mung Tara masa hta Lauban Wa/Jan hte hkungran nna, Lauban byin lu na ahkang nnga nga ai. Raitim Lauban gaw mai byin ai. Lachyum gaw Lauban kaw na **arang (hpaga ga ai ten hta lang ra ai di dun gumhpraw)** la nna, tinang tinggyeng sut masa lam tam, sut hpe mahkawng let galaw la lu mai nga ai.

Daini anhte myu sha ni gara kaw mi du tim **Tara masa n chye ai majaw**, hkrat sum, roi sha hkum ai gaw lam shagu hta rai nga ai. Karai jaw da ai nyan hpaji hte, tinang a maka tsawm htap hkra gaw de la lu nna, Myu Wunpawng sha ni a Sari hpe sharawt let, Mungdan a matu madi shadaw ya lu ai hte Manu dan ai Jinghpaw Wunpawng Myu sha ni tai nga ga.

Gin Dai Zau
17, August, 2011 (Wed: 02:20am)

**Myu Sha Tsim Yam Htawng Madun Jam Na
Ga Yen Ni !**

2011 ning June shata praw 9 hta Myen tai hpyen ni kaw n “Tahkaw Hka Wan Jak” shimlam la da ai Wunpawng Mungdan shawnglawt hpyen hpung hpe htim kasat ai majaw Jinghpaw mungdaw hte dingda Sam Mung ni hta majan pala saiwan sama ningnan mawng nga sai. Ndai dinghku majan gaw Myen tai hpyen hte Jinghpaw Wunpawng Shanglawt Hpyen Hpung (KIA) lahkawng maga na gaphkat jahkring lam (Cease Fire) la wa ai 17 ning hta nnan sharun hpang ai majan mung rai nga ai.

Majan a marang e hkrit ra tsang ra ai shara mare ning chyawng ni hkan e kadai mung nga n gwi ai a majaw, mung shawa ni gaw hprawng yen hkawm ra mat ai. Labu matu hte myiprwi katsut let hpungla ja la ai majan pang lai hta e myit n den shaja da let dang di ai daram arung arai ni hpe lata hta garawt hpai tinang a dum n ta arung arai sut gan ni hpe tawn kau da let ayai aya rai hprawng hkawm nga ra masai.

Myen hpyen n gun htu lung wa ai lam hte pala n sen ni a majaw, hpyen yen ginra hpaw tawn ai Laiza, Mai Ja Yang mare hte Nawku hpung ni de shani shagu ngu na daram hpyen yen ni mun kaba du shang wa ai hpe mu lu, na chye lu na nga ai.

Myen hpyen wa gaw mare kahtawng, mawdaw lam kaba n tsa hkan e madung shara la n-na KIA ni hpe kasat ai lam hpe galaw nga ai. Majan a majaw tinang dum n ta kaw n mai shanu mat sai majaw hprawng yen ma ai dum nta ni hkan na manu dan ai arung arai, Mam/ N-gu ni nga manga yawng mya la kau ai lam ni mung byin hkrum nga ma ai.

Majan a marang e myen hpyen la ni gaw laknak n-gun hpe ahkaw ahkang la let Jinghpaw mungdaw nga mung masha hpe zingri zingrat ai lam, sat shamit ai lam ni hte laga shinggying ahkaw ahkang hpe tawt lai ai lam ni galaw nga ma ai. Dai hta sha n-ga Num ma ni hpe roi rip ai lam the roi rip sat kau ai lam hpe mung galaw nga ma ai. Ndai zawn Myen tai hpyen ni a mazut zingri zingret ai lam hpe mung masha ni myit n-gut ai the hkam mana sha ra nga ai.

Hta sha n-ga, Myen tai hpyen ni gaw mare masha ni hpe hkrum ai hte rau myit masa ni hpe shagrit kau ya ai hku n na ga san amy myu san shakin ai zawn re ni, Porter atit anang hkan shangun ai lam ni, kam mara gap sat ai lam, rim zingda, adup kayet ai lam ni hpe galaw nga ma ai. Bai nna, Myen tai hpyen ni gaw, hkrum lam hkawm masha ni hpe azep azi jep shatsang ai lam ni, mare masha ni hpe KIA a matu bungli galaw ai nga n-na n htang mara shagun let adup zingri ai lam ni ding yang galaw nga ma ai. Ndai zawn Myen hpyen htu shang wa ai mare hkan nga ai mung masha nig aw Myen tai hpyen ni e amy myu zingri shatsang ai hkrum sha ai majaw tinang buga shara ni kaw nmai nga, nwam nga rai tinang a asak shim lam nga ai shara ni de hprawng yen hkawm ra nga ai rai nga ai.

N dai zawn re shinggyim ahkaw ahkang tawt lai hkrum nga ai lam hpe laisai ten myen hte gap hkat jahkring ai lam n la shi ai ten du hkra mung n dai zawn re ai anhte Jinghpaw Wunpawng Myu sha ni majan a marang e shinggyim ahkaw ahkang tawt lai ai lam hpe laja lana hkrum sha lai wa saga ai. 1994 ning gap hkat jahking lam la da ai aten ladaw laman hta mung shinggyim ahkaw hkrum tawt lai hkrum ai lam gaw anhte myu sha ni hta ding yang hkrum sha lai wa shaga ai. Daihta, Wunpawng Amyu shayi ni hpe roi rip hkrum ai lam ni, Amyu shayi hte ma ni dut sha hkrum ai lam ni rai nna, dakkasu jawng wang makau hkan e condom kawp ni hte numbat 4 htu ai tsi samit ni she garai ai lam ni grai sawng ai hku byin nga sai.

Democracy mungdan lahkam sai nga nna marawn let, laiwa sai 2010 ning hta maja lata san la ai U Thien Sien woi awn ai Asuya gaw, 2011 ning August shata 18 ya shani shiga sang lang dan ai lamang hta KIO/KIA hpe ‘Tawng Chantu’(ဆောင်းကျန်းသူ) “Lagut Damya” ni re ngu na mungkan mungdan ni de ndau dat ai lam galaw lai wa sai. N dai gaw anhte Wunpawng myu sha ni hpe myen hpyen wa kawn gara hku masat da nga ai gaw asan sha mu lu nga ga ai.

Dai sha n ga, ya hkeyk hkyek byin hkrum hkra nga ai myu sha ni a tsinyam ni hpe hparan ya na gaw n myit, myen mung dan simsa nga ga ai nga n-na Myen Asuya kaw nna mungkan de masu n dau ai lam ni galaw nga ai. Hpyen yen ni lu sha kadawn nga ai, tsi mawan n law n la byin nga ai, nga shara n shu n shang byin nga ai lam ni hpe karum shingtau na ni kadai hpe mung Myen Atsu ya gaw pat shingdang ai lam ni hpe galaw nga ai re.

Anhte Wunpawng ni a gam maka hpe anhte dawdan la ra sai aten rai saga ai. Lai wa sai shaning aten ni hpe mahkrum madup la rai nna, Myen hte simsa lam la ai hpe sadi maja let galaw ra nga ai ten hta lahkam n htawt shut na ahkyek madung rai nga ai zawn myit hkrum mang rum rai nga na mung ahkyak kaba rai nga saga ai. Anhte Wunpawng myu sha ni gaw teng man ai lam hpe gasat gala ai ni re ngu hkam la da ai hte maren, Karai Kasang anhte hpe awng padang jaw na re ngu hpe kam nga ga ai.

Bumsumshi

**Shinggyim Wuhpawng Rau Chyawm
Nga Pra Masa (Civil Society)**

Dai ni na myen mungdan shang wang kata hta e, civil society ngu ai lachyum hpe ka sanglang dan ai laika book, tsun kajai bawng ban ai hte, hkawtsun ai lam ni grai galaw wa ai hpe mu lu nga ai. Grai kaja ai lam ni rai nga ai, civil society magam bungli hpe myit lawm ai ni a matu akyu rawng nga ai. Dai sha n rai civil society hta magam gun nga ai ni hte, Asuya bungli hta magam gun nga ai ni a lapran e grau chye na hkau chyap shangun ai lam hpe byin shangun ai.

Matut nna, Asuya hte civil society wuhpung ni a lapran na madin hte, shinggyin wuhpawng langai a matu Asuya hte civil society wuhpung ni ra ahkyak nga ai magam bungli ni hpe madung ka sanglang mat wa na re.

Nkau hpaji ning hkring ni kawn, civil society hte seng ai lachyum hpe yawng hkap la lu ai mahtai hte hkrak tup lachyum hpyan da ai lam n nga shi ai. Nkau hkap la ai lam civil society wuhpung ngu ai gaw, Asuya hte tinggyeng sut hpaga ni n lawm ai wuhpawng ni re nga nna sanglang ma ai. Nkau gaw Asuya n re ai wuhpung ni hte sut hpaga lam galaw ai ni civil society wuhpung hta lawm ai, nga na hkap la ma ai. Hpa mi raitim madung gaw, shinggyin wuhpawng a akyu rawng na matu Gaw sharawt da ai wuhpung ni yawng lawm nga ai. Civil society wuhpung mi rai rai, Asuya wuhpung mi rai rai, shinggyin wuhpawng akyu rawt jat magam hta seng ang ai shara kaw nga ai ni rai nga ai. Bai tsun ga nga

yang, civil society gaw, shinggyin wuhpawng a akyu hpe htenza shangun ai mafia wuhpung, ALQUANDA ni zawn re zai mazut ai, shinggyim wuhpawng hpe jahten shaza ai wuhpung ni hpe gaw, n mai sawn bang nga ai.

Lam mi hku myit yu ga nga yang, civil society ngu ai gaw masha law law a matu akyu hpe yaw shada ai, si mani htung lai len, kyang lai len kaja ai hte rau jawm hpawng nga ai shinggyim wuhpawng byin na matu, yaw shada let hpawng de ai lam rai nga ai. Dai zawn hpawng de ai a marang e, tinggyeng akyu hkam la lu ai lam ni nga ai hpe mung mu lu nga ai. Dai re majaw, civil society ngu ai lachyum gaw, masha law law a matu

Civil Society

akyu rawng, kyang lai len kaja ai shinggyim wuhpawng gawde lu na matu, grau madung dat nna hpawng de ai lam rai nga ai. Tinggyeng sut masa/bungli ni gaw, civil society kaw lawm n lawm madung n re ai ngu mu mada ai. Tim langai mi myit yu ra na gaw, tinggyeng sut masa lam galaw nga ai kahkyin nna hpawng de nga ai [ဆရာဝန်များ အသင်း၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂ] zawn re ni lawm nga ai hpe mung mu lu na re. Ngai langai a ningmu hku nna yu ga nga

yang, tinggyeng sut masa lam kaw Asuya n rai nga ai wuhpung [NGOs] ni yawng gaw civil society kaw lawm nga ai ngu, hkam la lu ai. Ahkyak madung gaw, Tara rap ra [justice], maren mara [equality] re ahkaw ahkang nga ai, hkumding dek ra kadawn ai [basic need] ni hpe jahpring shatsup lu ai wuhpawng gawde da ai lamang ni gaw, kade daram shinggyim wuhpawng a matu akyu

rawng madi shadaw ya lu ai she grau ahkyak nga ai. Tinggyeng akyu a matu sha yaw shada ai magam bungli ni, civil n byin ai ngu lachyum mung rai nga ai. Tsaban 21 hta gaw, grak dagra ai uphkang ladat hkrak re gawde ai mungdan byin lu na matu, Asuya, civil society hte gatlawk sut masa wuhpung ni rau jawm hpawng shachyen sa wa ra nga ai.

Matut na mung, shinggyim wuhpawng kata na civil society wuhpung ni hte, Asuya lapran na madin lam hpe matut sanglang mat na nngai.

Madin ngu tsun ai shaloi hkrak tup madun dan na matu, hkrang masat da lu ai gaw n rai nga ai. Seng ang ai shinggyim wuhpawng, seng ang ai mungdan a htung Tara lailen, labau ni hta Asuya hte civil society lapran madin masat gaw matut nga ai hpe mu lu nga ai. Tsun ga nga yang Asuya hte civil society a lapran na ganawn mazum lam ni rai nga ai. Liberal (ဝါဒ) hpe, dam lada ai hku na jai lang nga sai sinna mungdan ni a madin masat hte Confucian wada hpe jai lang ai Asia mungdan ni a madin masat ai lam ni gaw n bung nga ai.

Sinna mungdan kaw na Atsuya ni gaw tara agyi tai ya ai shara hta nga ai wa re nga na hkam la ma ai. Ti mung dai mungdan a shinggyim wuhpawng Tara rap ra lam hpe madung tawn ai ni gaw, shingyim wuhpawng kata hta grau na Tara rap ra, maren mara galaw na matu ahkyak ai ni hku na hkam la ma ai. Confucian chyambra, hkap la nga ai mungdan ni gaw, civil society hpe nau madung dat tawn ai lam n nga ai hpe mu lu ai. Atsuya sha grau madung rai nna Asuya gaw, shiggyim wuhpawng a ra kadawn nga ai lam ni jahpring shatsup na matu, atsawm sha chye ai ni re nga hkap la ma ai. Dai re majaw, civil society gaw shinggyim wuhpawng a matu ahkyak shara kaw na ni nre nga na hkap la ai. Confucian hpe dam lada ai hku jailang ai mungdan ni a Asuya gaw, dinghku kata na Kanu Kawa zawn rai nna, mung masha ni a ra kaji kaba yawng hpe atsawm chye na ai hte galaw ya lu ai ni re nga hku na hkam la ma

ai.

Dai ni na Tsaban 21 hta gaw Mungkan Mungdan malawng ni hte, Mungkan Munghpawng rapdaw [United Nations], World bank zawn re ni hkam la da ai lam gaw Tara rap ra ai hte grak dagra re ai up hkang ladat Mungdan byin pru wa na matu gaw, civil society ngu ai ni gaw ahkyak ai shara kaw nga ai ni re hku na hkap la nga ma ai. Civil society wuhpung ni gaw, seng ang ai mungdan kata hta sha n-ga, makau grupyin shingra Tara makawp maga lam, masha shada dut sha lam hpe shamyit ai masing zawn re mungdan shagu hte seng ai manghkang hparan ai lam zawn re ni hta, shang lawm ai lam mung civil society gaw ahkyak wuhpung ni re nga nna, mungkan kaw n hkap la ai hte dai manghkang ni hpe hparan na matu, civil society ni hpan de hpaji machyan hpyi ai lam ni, bawng ban jahkrup ai lam ni hta mung saw shaga ai hpe mu lu nga ai.

Civil society hte Asuya ni a lapran na madin masat hpe hka ja sawk sagawn ai shaloi, lahkawng yen n bung ai n sam ni nga ai ngu hpe chye na hkawn hkrang da ra ai the, n bung ai hkrang ladat nga ai hpe chye na da ra nga ai.

Civil society gaw, shinggyim wuhpawng kata hta nsam amy myu hte, n bung ai kumla ni nga ai ngu ai hpe sakse madun ya lu ai zawn, yaw shada lam hpra rai nna galaw nga ai ni re majaw, langai hkrai zawn byin nga ai hpe mung mu lu na re. Tsun ga nga yang, civil society wuhpung ni gaw, buga ningchyawng tsang kaw nna, mungdan ting hta nga pra nga ai myu sha hpung a gawng malai mung rai, shing n rai makam masham langai ntsa e mung madung dat ai mung rai, dai hta n-ga, akyu ara langai ntsa e madung dat ai hte hpaw ninghtan da nga ai. Civil society wuhpung hta, wuhpung shang masha tai lu na matu gaw, ahkyek nga ma ai. Dai majaw civil society wuhpung ni hta byin chye ai langai mi gaw, wuhpung shang masha n re ai ni hpe karan ginhka kanawn mazum chye ma ai. Sha n-ga tinang wuhpawng a yaw shada lam hpe shing n

rai wuhpung a akyu a matu sha, ning shawng dat galaw chye ai hpe mung mu lu ai. Ga shadawn makam masham hpung langai hpe yu ga, tinang hpung shang masha n re ai ni hpe garan gin hka nna, tsun shaga chye ga ai sha n-ga wuhpung kata na pru mat ai ni hpe mung karan ginhka kau ai myit jasat rawng chye nga ma ai. Bai nna mung, ahkaw ahkang ni hpe madun nna, wuhpung kata shang wa hkra hkalem chye nga ai. Civil society wuhpung n kau mi gaw tinggyeng akyu hpe madung dat nna, jaw ai ripkawp Tara ni hpe dawdan jahkrat na, wuhpung a ningbaw wa shing n rai hpung shang masha gaw, kaga hpung shang masha ni a ahkaw ahkang hpe hkra machyi ai lam ni byin chye nga ai. Dai zawn re lam ni n byin na matu, hpaji ning hkring n kau mi tsun da ai gaw, kaja ai civil society wuhpung byin na matu, wuhpung kata hpung shang masha a pru shang ahkaw hpe hpaw da ya na hte, hpung shang masha hkum ding dek a ahkaw ahkang hpe, hkungga makawp maga ya lu ai wuhpung byin na matu ahkyak nga ai.

Asuya gaw Mung shawa masha yawng a akyu a matu, madung dat galaw ra nga ai. Yaw shada lam langai hpe madung dat galaw nga ai wuhpung a matu sha n rai nga ai. Asuya a ritkawp Tara ni gaw, mung masha yawng a matu rap ra ai Tara ni hpe ka jahkrat da ra ai, dai ritkawp Tara hte hkrak tup mung masha yawng hpe maren mara uphkang ra nga ai. Magam bungli hta mung, jahkrat da ai ritkawp Tara hte hkrak galaw sa ra nga ai. Asuya policy ni daw dan ka jahkrat ai ten hta rai ti mung akyu ara law malawng hpe, wuhpung nkau mi grau hkam sha na re ti mung, policy ka jahkrat sa wa ai ten hta policy a marang e hkam la lu na akyu ara ni hpe, mung masha yawng a matu, mungdan ting hpe dang di dang dep ai daram myit shalawm ra nga ai. Nda lam ni gaw Asuya hte civil society a lapran na n bung ai lam ni rai nga ai.

Ahkyak langai mi gaw, Asuya gaw kara civil society wuhpung ni a, jailang hkrum ai zawn re, shing n rai wuhpung a npu e mung n nga ging nga ai. Dai zawn wuhpung langai ngai a ka-up ai lam hpe hkrum

ai rai yang, shinggyim wuhpung ting, mungdan ting hkra machyi hkrum wa na re. Mungdan nkau gaw, makam masham wuhpung ni shing n rai, Myu baw sang wuhpung langai ngai a shingkang gaw, Asuya hpe tek jum lu nga ai lam ni nga ai rai yang, dai mungdan kata nga ai makam masham n bung ai hpung ni hte kaga Myu baw sang ni a matu, akyu yawm chye nga ai. Dai re ai majaw, Asuya ni kawn tara rap ra, maren mara, karan ginhka ai lam n nga ai Tara upadi hte hkrak, mungdan ting a akyu ara byin shangun ai policy ni nga na matu, ahkyak dik nga ai. Asuya gaw, dai mundan kata nga ai mung masha ni yawng kaja ai sat lawat paw pru wa na matu, mazing ra nga ai. Mungdan kata nga pra nga ai Myu bawsang yawng, wuhpung yawng gaw, mungdan hpe tsawra sadi dung ai myit jasat nga wa na matu mung mazing ra nga ai.

Mungdan kata nga pra nga ai mungchying sha [citizenship] hte, wuhpung langai shing n rai, wuhpung a hpung shang masha ni rai nga ai hpe mu lu nga ai. Ga shadawn, Jinghpaw masha langai gaw, Hkristan makam masham wuhpung langai a hpung shang masha langai mi rai nga ai zawn, kaga gaw sharawt hpung a hpung shang masha langai mi mung mai byin nga ai. Jinghpaw myu sha langai mi re ai ti mung, Myen mungdan a mungching sha langai mi mung re hpe mu lu nga ai. Dai masha gaw, shi a myit kata grau na madung dat ai wuhpung nga na re, ga shadawn makam masha lam zawn re ni hta shing n rai, ngai Jinghpaw amyutai lu ai majaw ngu ai lam ni rai nga ai. Rai tim shi gaw Myen mungdan na mungdan masha langai re ai majaw, mungchying sha ahkaw ahkang hpe kaga ni hte maren hkam sha na ahkang hte, mungdan kata hkan sa ra ai tara ni hpe hkan sa na lit mung shi kaw nga ai.

Civil society hte Asuya n bung hkat ai masa lam gaw, masha hkum langai mi gaw civil society hte grau ni kahtep n'na, Asuya hte gaw tsan nga ai. Masha gaw shangai wa ai kawn wuhpawng langai a hpung shang masha tai nga ai [N-ta masha, Myu baw sang, Makam Masham]. Masha gaw makau grupyin

wuhpung wuhpawng langai a hpung shang masha hku na nga ai gaw, mungdan langai a masha hku na nga ai hta grau hkam sha lu nga ai. Rai tim mung Mungdan langai a mungchying sha re ngu ai ningsang hpe mung koi kau n mai nga ai. Wuhpawng langai a akyu ara hta, mungdan kata nga myu sha ni yawng a akyu hpe mung myit shalawm ra nga ai.

Civil society gaw, masha hkum ding dek hte seng ai shara rai nga ai. Wanglu wanglang myit sawn, yaw shada ai bung ai ni rau jawm hpawng da ai shara mung rai nga ai. Asuya gaw, shinggyim wuhpawng ting hte seng ai shara rai nna, Mung masha yawng hte seng ang ai yaw shatawng shada lam hpe, gaw sharawt ya ra ai shara mung rai nga ai. Asuya hte civil society gaw mung masha ni, s h i n g g y i m wuhpawng ting hte shi shara hte shi seng ai shara hta nga nga ai ni rai nga ai. Lahkawng yan n-gun grung ai lam gaw, mung masha yawng a matu ahkyak nga ai.

Ntsa kaw e tang madun mat wa ai hte maren, n bung hkat ai n sam nga ai civil society hte Asuya ni lapran kaning re ai madin masat ni nga ai ta? Madin masat ngu tsun ai shaloi gaw, mungdan madin masat zawn madun n mai nga ai shinggyim wuhpawng a akyu ara kaja a matu, Asuya hte civil society ni a lapran, hku hkau kanawn mazum lam, gawde na, magam shachyen sa wa na the, kaning re ai ladat hte shinggyim wuhpawng, mungdan rawt kaba wa na, Mung masha yawng a kaja

ai akyu byin pru wa na matu, galaw ra ai magam bungli gaw rai nga ai i? ngu ai ga san hpe san ra nga ai.

Civil society hte Asuya lapran hta laiian nna, kanawn mazum ladat n re ai sha, lapran le re kanawn mazum lam gaw kaja dik htum re ngu mu mada ai. Mung shawa masha hkum ngau shagu hta yaw shada lam n bung ai, hkap la ai lam hte manu shadan ai lam n bung hkat ai rai nna, dumbu dumbra rai taw nga yang, Asuya ni kaw n Mungdan rawt jat kalu kaba wa hkra up hkang na yak nga ai. Mungdan kata nga pra wuhpung shagu gaw, tinggyeng akyu a matu sha tam ai ni hkrai rai yang, mungdan rawtjat lam nga na n rai sai. Dai majaw, Mung masha shagu hta e myu hte mungdan hpe tsaw ra ai myit jasat hte, mungdan a rawt jat kalu kaba na akyu

ara hpe madung dat ai myit jasat nga ra nga ai. Dai hte maren lahta e tang madun mat wa sai hte maren, wuhpung langai ngai a hpung masha re ai majaw, seng ang ai wuhpung kata hta wanglu wanglang shanglawm shamu shamawtnga na mung ahkyak nga ai. Tinang a makau grupyin e nga ai wuhpung ni hta, shang lawm shamu shamawt lawm ai lam gaw

tinang atsam hpe mung sharawt ya lu nga ai. Wuhpung hpawng na ahkang hte shanglawm na ahkang hkum pat hkum ai lam gaw, tinang a ra sharawng ai hpe galaw na matu, hkumpat hkum ai hte bung nga ai. Lahta e tang madun mat wa sai hte maren, masha gaw wuhpung hte grau ni htep nna, Asuya ginra hte gaw tsan nga ai. Dai zawn wuhpung ni hkan shang lawm ai marang e, tinang

a atsam hpe mung sharawt la lu nga ai zawn, mungdan masha kaja langai a myit jasat hpe mung grau paw pru shangun nga ai. Mare kahtawng Ningchyawng bawng ring lam ni hta mung, civil society ni kawn Asuya hta grau nna tang du hkra grau galaw lu nga ai. Hpa majaw nga yang mare kahtawng ningchyawn ni a ra kadawn ai lam, masa lam ni hpe grau chye na ai hte mare tsang na Asuya ni a uphkan ai wuhpawng ni a magam bungli ni hpe maram dinglun nna, lahta tsang de tang madun ai lam ni hpe galaw mai nga ai. Dai zawn re aten ni hta, Asuya ni hte civil society ni kawn ginrun bungli galaw mai nga ai. Asuya kawn Mung masha ni lapran hta, Mungdan masha myit jasat dam lada wa na matu, civil society wuhpawng ni hpe pat hkum nga na malai hpaji jawng ni hkan e sharin achyin hpaji jaw (awareness) ai lamang ni bang shalawm ai rai yang gaw, grau na tang du nga ai. Asuya hte civil society ni a lapran na madin ngu ai gaw, Asuya kawn civil society wuhpung ni a magam bungli ni hpe masat masa tawn ya nna, rau ginrun bungli jawm galaw ra ai. Dai hte maren, civil society wuhpung ni mung, tinggyeng wuhpung shing n rai, hpung shang masha ni a akyu amyat ni a matu, mungdan hpe hkra machyi shangun ai, tinggyeng wuhpung a yaw shada lam hpe madung dat ai zawn re ni a marang e mungdan a ahkang aya uphkan lam hpe, hkra machyi shangun ai lam ni hpe koi yen nna, wuhpung a seng ang ai atsam sharawt ai lam ni hta mungdan masha ni a akyang lailen kaja, atsam rawt jat wa shangun ai magam bungli ni hpe galaw ra nga ai.

H pang jahtum hku na tang madun mayu ai lam gaw, shinggyim wuhpawng ting na akyu amyat a matu, Asuya hte civil society ni a magam bungli ni rai nga ai. Civil society wuhpung kata hta wuhpung shang masha n re ai ni, hpung shang masha n kau mi, ga shadawn Amyu Shayi zawn re ni hpe karan ginhka ai lam ni shing n rai, hpung shang masha ni a tinggyeng ahkaw ahkang hpe tawt lai ai lam ni nga chye nga ai. Dai zawn re ten hta Asuya ni kawn galaw mai ai lam ni gaw, Mung masha shagu Num / La n-gin hka ai sha, rap ra

ai ahkaw ahkang lu la na matu, Mungdan masha ni a ahkaw ahkang hpe makawp maga ya lu ai Tara upadi, policy jahkrat let hkrang shapraw jailang sa wa ra nga ai. Ga shadawn nkau wuhpung wuhpawng ni hkan e amy shayi ni hpe karan ginhka tawn ai htung lailen ni nga chye ai majaw, Asuya ni kawn amy shayi ni a ahkaw ahkang hpe makawp maga ya ra nga ai. Lapran tsang jawng du hkra masha shagu laika n sharin n mai policy jahkrat ai lam mung, Amyu Sahyi ni a ahkaw ahkang hpe makawp maga ya lu ai lam langai mi rai nga ai.

Makam masham lam wuhpung ni, myu sha lam yan galaw nga ai wuhpung ni gaw, mungdan a ahkang aya up hkan lam hpe hkra machyi shangun ai lam byin taw nga ai re hpe, tang du ai sakse sakgan hkrak nga ai rai yang dai wuhpung hpe aten dep hkum pat ahkyak la ai lam hpe Atsuya kawn galaw mai nga ai. Lam mi hku tsun ga nga yang, Asuya ni a magam bungli ni gaw, mung masha yawng a ahkaw ahkang hpe makawp maga na hte mungdan hpe makawp maga na matu rai nga ai.

N bung ai magam bungli, n bung ai makam ni, myit sawn sumru hkam la ai lam n bung ai ni jawm hpawng de ai civil society wuhpung ni gaw, hkam sharang ai lam gaw grai ahkyak nga ai, hpa majaw nga yang wuhpung kata hta n bung ai makam masham, ning mu ni hkap la bawngban lu na matu gaw, hkam sharang ai lam hpe shangai ra nga ai. Dai hta n-ga lawu tsang mare kahtawng ningchyawn na, magam bungli ni hpe hkrang shapraw sa wa ai ten ni hta mung, wuhpung shang masha shing n rai wuhpung a yaw shada lam ni hta e, democratic shinggyim wuhpung Gaw sharawt sa wa lu na matu gaw ahkyak nga ai. Litla, lit hkam, san sen ai woi awn ladat ni, mare masha ni kawn shanglawm bawng ban mai ai chyinghka hpaw da ya ai hte Ningbaw kaja myit jasat ni hpe mung sharin achyin ya ra nga ai.

Ginchyum hku na tsun mayu ai gaw, Tsaban 21 hta e mungdan langai a matu, shinggyim wuhpawng

langai a matu, Asuya hte civil society a magam bungli ni gaw n nga n mai, shi shara hte shi ahkyak ai shara kaw nga ai hpe mu lu nga ai. Civil society wuhpung ni, shinggyim wuhpawng kata matut nga lu na matu, Asuya gaw n nga n mai rai nga ai hta n-ga, grau nna tang du hkra mungdan hpe up hkang nga lu na matu, civil society mung, Asuya a matu n nga n mai rai nga ai.

Laiqa ka sara: Hkain Win

Ga gale ai: Bumsumshi

**Putao Campaign Hkrun Lam Mu
Jut N’kau Mi Hpe**

Tang Madun Dat N’ngai Law

Katsi bung shi bung ahpawt hkra dat ai hte, nbung katsi ni hpe marawp hkrup lu dat ai shaloi she.. aw...Putao hkrun lam ntsa hta hkrun lam hkawm nga sahka! ngu ai lam hpe atsawm sha lu hkam sha wa ai hku re.

Jeep maw daw kasha hte lung wa ga ai. Maw daw kasha kaw anhte marai(9) hte kaga masha (11), yawng marai (20) rai ga ai. Shani tup maw daw jawn nhtawm, shana yup tung daram hta (117 mile) kaw du shang wa ga ai. Nta kasha langai a shawng e maw daw jahkring ya ai hte dai nta kaw shana yup hkring sa na lam maw daw sara wa tsun sai. Nta kata shang wa yu yang daw dap ting masha hpring, hpreng yup nga ai hpe mu mada ai. Kaga maw daw ni hte hkrun lam hkawm ai ni mung, dai nta kaw hkring sa la nga ai hpe chye lu ai.

Nta kata masha hpring mat nna, shat gawk

maga bai sa mada dat yu yang, Miwa hkau soi shadu sha ai ni, nkau mi gaw shat shadu sha rai, tinang gun ai malu masha ni hpe shadu let shana shat a matu, hkyen lajang sha nga ai hpe mu lu ai. San sagawn yu yang, nta masha ni kaw na di mala hka wan hte ju hpun ni hpe ra ai hta hkan nna, mai shaw lang ai re hpe chye lu ai. Anhte mung, shat gawk makau na, npu kaw gaw mamdum, ntsa htap kaw gaw shakum nkum re ai mamdum nta ntsa htap kaw, dai shana yup shalai kau saga ai. Shana tup grai katsi ai majaw atsawm n lu yup ai, raitim, jahpu manu n jaw ra ai sha, mai yup hkring sa ai hta n-ga, malu masha ni hpe tinang kam ai aten mai sa shadu sha la ai, mare kaba ni hta n mu lu ai tsaw ra myit a ntsa e gawda ai manam jarawp hpe gaw, malap n lu, chyeju dum nga nngai.

March19.2011 shanni, Myitkyina mare kaba kaw na hkrun lam hkawm wa yang hkrun lam ntsa mali na yup nna, manga ya ngu ai shani she Putao mare kaba de du shang wa lu ai hku re. Hkrun lam nau yak ai majaw, Myitkyina de, maw daw hte bai nhtang yu wa ra na hpe pyi, nye a myit hta tau hkrit taw sai.

Myitkyina hte Putao gaw deng (220) ram sha tsan ai raitim, Nbungli shabrai n lu ai buga masha ni gaw, ndai zawn sha wa wa sa sa hkrun lam hkawm nga ma ai. Mungkan gaw mare kasha zawn sha rai mat sai nga tim, anthe myu sha ni a matu grai she naw dam nga a hka!.Putao Ginwang rung (KBC) kaw du shang wa yang, Ram ma ni, ma ni hte ginwang mu gun ni, nam pan shabawn ni jaw rai, hkap bawp hkalum la ai hpe malap n lu, shing ran pra pra naw dum nga nngai.

Ginwang mu gun Sara langai shakram mungga tsun ai hta, “MIT, MICT Yangon Jinghpaw chyum jawng ma ni hku nna, Campaign pru hkawm gawan ai lam hta, ndai lang gaw shawng na lang rai sai. Htawm de mung, n kabai da ai sha, galoi raitim bai du gawan wan di marit” nga nna, galu kaba galai shai lawan la nga ai ndai mungkan hta ginwang kata na kanu kawa,

ramma ji nban yawng, h pang n hkrat ngam nga u ga matu, tsaw ra myit kaba hte shatsam dat ai mungga hpe mung, nye a kraw kata hta tut matsing nga ai hte maren, ndai lit hpe jawm gun hpai ra nga ai hpe mung, ga saw dat n ngai law.

H pang shani kaw nna, buga hpung shi lahkawng de matut manoi gawan katsan ai hte ganawn mazum ai lam ni hpe, matut manoi galaw sa wa lu saga ai. Mare shagu na hpung masha ji nban a hpraw san tsawm ai myit jasat,

s h a g a w p
dan n ma
ai manam
hkalum ai
lam ni hpe
hkam la lu
ai shaloi,
s u m s i n g
m u n g d a n
a shingnip

shingna hpe mu la lu ai zawn hkam sha lu nngai. Ndai zawn rai, grai myit hpraw san tsawm ai buga masha ni a lapran hta, n kaja ai a mu shapraw ai maigan myu ni nga nga ai hpe mu chye lu ai shaloi grai myit n-gut nngai. Putao mare kaba grup yin na ramma la kasha ni wa, katsi majan rai nga ai nang hpam lu sha kata hta tsawm ra wa mi hkrat sum nga ai hpe mu lu ai. Mare nga ramma la kasha ni hte myen hpyen Atsuya hpyen la ni hpe shing daw dat yu yang ganoi maren ram she rai nga sai. Rai timung myen hpyen la ni hta nang hpam lu sha lu, lang ai gaw n nga ai ram shau nga ai. Dai hte maren, ja gumhpraw lu ai ni hte arawng aya lu ai ni gaw, ja gumhpraw hte shalen nna, buga nga num sha ni hpe arawn alai jahten nga ai hpe mung, mu chye kau da lu nngai.

Shing Gai Yang ngu ai kahtawng hta, buga hpung masha langai tsun dan ai lam gaw, “Mali hka kaw gawng galang jak kaba hte, ja htu ai Miwa ni grai nga ma ai. Shanhte ja htu ai wuhpung shagu hta marai

langai ngai gaw, bungli n galaw ra ai da. Shi a lit gaw mare kata de shani shana sa hkawm na lit re. Mare kata na ramma ni hpe beer, muk ni mari daw nna hkau hkra galaw la ma ai. Num kasha ni hpe kaja wa she tsaw ra ai zawn, kanu kawa ni kaw sa hpyi la hkra rai, Miwa mung de woi wa mat ai mabyin mung nga yu sai. Lai wa sai, masum ning ram hta dai zawn Miwa la kaw hkan wa mat ai ndai buga na num kasha langai mi mung nga yu sai. Dai num sha a lam hpe gara hku sagawn yu tim, ya du hkra shiga nna mat sai. Hkyak hkyak hta, Mare kata na num sha ni wa, Miwa la ni hte hten za nga ma ai. Tsa, Chyaru, beer ni hpe n dut na matu, tsun na ngu yang, beer dut ai seng gaw mare Salang wa a re majaw, hpa n mai tsun ai;” nga nna grai myit n pyaw ai hte tsun dan ai hpe na la lu ga ai. Nye a kraw kata hta mung grai hkam sha ai hte, “Karai kasang e ndai mabyin hpe mu chye ya rit” ngu myit kraw kata kaw nna, akyu hpyi ya dat nngai.

Ndai zawn, Jinghpaw Wunpawng ramma ni hpe jahten nga ai majaw, nawku hpung kata, dinghku kata hta myit ru myit ra ai lam ni, hparan la yak ai manghkang ni, kaya kahpa lam ni, hparan she n ma hkrum hkra nga masai. “Masha hkum sat et,” nga na tara kanu shi hta tsun tawn ai hpe myit dum ai. Dai ni na Putao Ramma ni a Prat, shawng lam gam maka hpe sat nga ai lam gaw, kalang ta sat kau ai hta grau hkrit hpa she rai nga sai law. Dai hte maren, Tara kanu shi hta, “masha arai hkum lagu et,” nga ai mung rawng nga ai. Mai gan myu ni gaw an nau ni a sut gan hpe mu lu ai hku la kau nga ai zawn, shinggyim masha a manu dan ai lam ni hpe mung, n mu lu ai hku lagu la nga ma ai law. Mali hka kata jak hte shani shana Miwa ni ja htu shaw la nga ai hta n-ga, Maisak Mailung hte kaga nhprang rai ni hpe, kam ai hku shaw la nga ai lam gaw, lagut hpe mu nga tim hkrit ra ai majaw, n mu masu su ai hte she bung nga sai.

Dai hte maren, buga masha ni lu ging ai, n teng n man ai hpe tsun hpaw na shinggyim ahkaw ahkang

hpe shanhte a arawng aya ni hte, n mu mada ai hku na lagu la kau nga ma ai.

Maigan ni a lu lawm lam galaw ai gaw, Myu sha ni a dinghku kata na ngwi pyaw ai lam hte shinggyim masha a manu ni hpe lagu la kau nga ai hte she bung nga sai. Ja htu ai a majaw, Mali hka ka-ang hkan nlung sumpum mat nna, hka lam ni shai mat ma ai hpe myi chyaw mu lu ga ai. Hka lam shai mat ai majaw, hka hpungla

gayat nna, mare hkinggau gyi ai lam, nam si sun n kau mi gyi lawm mat wa nga ai lam ni hpe mung chye lu ga ai. Hpun maling ni krin mat wa ai majaw, du hkra ladaw galai shai wa ai lam gaw, ta tut buga masha ni hkrum sha nga masai. Lai wa

sai shaning na, yi nat ten hta marang ding yang htu nga ai majaw, buga masha yawng yi n lu nat nna, yi n mai galaw sha mat ai lam hpe chye lu ga ai.

Ndai zawn, “Masha hkum sat et, masha arai hkkum lagu et,” nga ai mungga hpe hkan sa ra ai zawn, dai ni, anhte hpe kadai ni wa sat nga ma ai kun? Anhte lu ai sut gan gaw hpa rai ta? Anhte a gara sut gan ni hpe masha wa lagu la nga a ta? ngu ai lam ni hpe ndai hkrum lam hta myit dum wa lu nngai.

Bai, Putao mare grup yin ni hta n bung ai hkristan makam masham hpung law law nga nga ai hpe, mu mada lu ai hku re. Ndai zawn nawku hpung n bung ai wu hpung law wa ai lam gaw, makam masham lam hpe myit lawm hka ja wa ai majaw re ngu tsun na kun? Maga mi de, nawku hpung law wa ai majaw hpung masha kashun hkat ai manghkang ni hpe mung mu lu

ga ai. Nkau mi gaw, kaga hpung masha ni hpe, “hkye hkrang la ai lam n lu ai ni” nga na tsun chye ma ai. Grau na gaw, karai kasang hpe n chye ai makam masham ni hpe ngarai hkrat na ni re... nga nna, daw dan tsun chye ma ai. Dai rai yang; Karai Kasang gaw, ndai masha ni gaw ngarai hkrat u ga!, nga nna laksan yaw shada let hpan da ai masha gaw i nga na kun? La ma na, nga ai ngu htai yang, anhte kam sham ai Karai gaw teng man

rap-ra ai lam hpe n ra ai Karai, mi man lata ai karai mi byin wa na n hten. Chyum laika gaw masha shagu hpe, Karai Kasang hpan da ai re lam sak se tai ya nga ai. Karai n lawm ai hpan da ai lam hpa mung n nga ai ngu ai lam ni hpe, chyum laika shara law law hta mu lu ai.

Dai re majaw, dai ni na ten hta nawku hpung ni a hpung woi ladat ni galai shai ra na sai nhten, ngu mu mada hkam sha nngai. Karai Kasang mung ding man ai masa hpe ra ai Karai rai nga ai. Masha amyun lang hpe Shi hpan da ai zawn, masha shagu hpe makam masham jaw ai mung, Karai shi nan rai nga ai. N bung ai nawku hpung shagu a hpung woi ladat ni gaw, kaga nawku hpung masha ni hpe mung, ti nang a hpung masha ni hpe zawn lam woi madun sa wa na gaw ahkyak kaba mi rai wa na nhten.

Dai rai nna, tsaw ra myit hte shada chye na hkat let (mutual understanding) sari rawng ai Hkristan wuhpung wuhpawng hte, sim sa ngwi pyaw ai mungdan hpe gaw de sa wa yang mai na re ngu mu mada hkam sha lu nngai ...

Loi Seng

**ASEAN Design Shingjawng Poi Nambat Langai
Lu ai Shayi Sha Hte San Htai**

Name : N.Hkum Kai Htang (Itha)
Kawa : Sara N.Hkum Tang
Kanu na mying : Marry Bawk
Shangai n'htoi : 21 May, 1985
Hpaji madang : Bachelor of Law
Kahpu kanau : Yawng 8 nga ai.
Nga shara : Baduzalaw, Bhamo city

Nambat langai lu ai kumhpa hte rau

Thai mungdan Chiang Mai kaw Design jawng lung taw ai shaloi jawng hku na ASEAN design shing jawng poi hta nambat langai lu wa ai shy. N-hkum Kai Htang a mahkrun madut ni, shawng lam masing ni hpe shaga da ai lam re.

Q: Shingjawng poi hta lang na design hpe jawng kaw na kalang ta galaw na sa ai i?

A: Shang hte kaw na design n tsun dan ai sha tinang ra ai design hpe mai chywi ai re majaw kalang ta shaman na sa ai re.

Q: Dai shingjawng poi hta gara hku shang lawm byin mat ai rai? shingjawng poi hpe shang lawm ai yaw shada lam?

A: Jawng de design shingjawng poi lamang shaga ai laika du wa ai hpang, Jawng kaw n lata la hkrum ai re. Ngai jawng n-nan lung ai kaw na sara ma hpe tsun da ai gaw ya ndai shara kaw jawng ma ni hku na atsam

mai madun ai shingjawng poi ni nga ai kum? Nga yang ngai shang lawm mayu ai ngu tsun da ai. Ngai chywi ai ma lawan ai, tsawm ma tsawm ai majaw sara ma mung ngai hpe kam ai. Ngai hte gaga num kasha 2 hpe ma shaga na shingjawng shagun ai re. Anhte sa chywi na palawng design hpe gaw sara ma sumla masum la wa na dai kaw na anhte ra sharawng ai design hpe lata shagun ai. Anhte masum myit hkrum color, design ni hpe lata n-na shaman shakyeng ai lam ni hpe galaw ga ai.

Q: Shanglawm shingjawng ai group nig aw kara mung dan na ni rai kun?

A: Shanglawm shingjawng ai group 10 re ai. 2 gaw Laos , Chiang mai hku gaw anhte re. Bangkok kaw na ma sa shingjawng ai. ASEAN mungdan 11 nga ai raitim Laos , Vietnam, Indonesia, Thailand, Malaysia dai mungdan ni sha sa shingjawng ai.

Bangkok kaw na group 2 shingjawng ai hta group langai gaw Thai na missunivers lu ai design jawng kaw

na ni re. Dai majaw sara ma gaw anhte ni hpe nang hte grau shakut ra na nga na htet dat ai.

Q: Ndaï ASEAN mung dan ni hta na Dress Design Competition na Numbet 1 lu ai a marang e gara hku hkam sha ai rai? Numbat 1 lu na re ngu kam na shingjawng ai i?

A: First prize shana ai shaloi gaw naw myit hta n kam sha sai. Second prize shana ai shaloi gaw grai myit n zim ai. second prize hpe shana ngut na shanhte numbat lahkawn lu ai chye ai hte anhte ni numbat langai lu ai ngu hpe chye mat na le. Anhte na chywi ai ladat ni ,color lata ai hpe yu yang yawng hta na grau mu mada mat ai ngu shadu na myit dik ai le. Anhte galaw taw ai shaloi mung shanghte amak jaw ai ni hkan yu na shanghte chye mayu ai ni hpe tsan la ai. Shanghte chywi shagun

ai gaw office hta hpun ai palawng re ai. Dai zawn re palawng design gaw kata kaw palawng langai hte ntsa kaw dagawp ai palawng langai chywi shagun ai raitim anhte na gaw langai sha re taw ai. Anhte chywi ai hpe yu na hpa na nang hte na gaw palawng langai sha re ngu ai ga tsan ni hpe tsan ai. Anhte ni hpa na lahkawn n chywi ai ngu gaw lahkawn n chywi ra na re. Ndaï palawng langai hpe yu dat tim lahkawn zawn re ai, hpun ai shaloi ma aten save byin ai, ngut na design gaw grai hpum ai masha hpun dat tim yu tsawm hkra ngu yawshada na chywi ai ngu re.

Q: Thai mungdan masha langai hku na kum hpa lu wa ai a maran e jinghpaw masha langai hku na gara hku

hkam sha ai rai?

A: Ngai hku na gaw gara hku mi rai rai ngai myitlawm ai magam bungli hpe shagrau hkrum ai majaw kabu ai.

Myit ma myit dik ai. Raitim Myen Mung Jinghpaw myu masha langai hku na lu shingjawng na kum hpa lu ai rai yang ndai hta grau na myit dik na re. Du wa na shaning hta Myen Mungdan jinghpaw masha langai hku na lu shingjawng na re ngu myit mada ai .

shingjawng poi shanglawm ai manang ni hte rau

Q: Myu shayi hku na ndai Thai mung dan kaw sa nga ai shloi yak hkat ai lam nga ai kun?

A: Yak hkak ai lam gaw nau n nga ai, Karai Kasan a chyeju shingnip n pu e majaw rai na re. Maigan ndu ga tim ndai de sa wa ai shloi ma ngai hkrai re ai, Ndaï kaw du na sara ma hte shaga ra ai ni shaga ai shaloi mung ngai hkrai re. Ngai lama ma yak ai rai yang ndai kaw nga taw ai manaw manang ni

hku na garum ya ai. Jawng kaw mung ra ai arai ni, mari ra ai arai ni hpe ra yang jawng kaw na manang ni hku na mari garum ai majaw yak ai lam gaw nau n nga ai.

Q: Ndaï design jawng ngut ai hpan hpa ni galaw na ngu myit da ai rai?

A: Ndaï jawng ngut na myenmung de bai wa yang Yangon kaw seng langai hpaw na ngu myit da ai dai hpe ya ngai lung taw ai jawng hte kit hkai da let basic design sharin ya lu hkra ngu mung myit da ai. Madung gaw ya ngai lung ai jawng kaw e hpungjat design jawng hte matut sa lung lu na matu yaw shada ai lam langai lawm ai. Hpa majaw nga jang maigan mungdan wa mi du na she basic bai sa sharin ra taw yang gaw aten ma

ai sha n ga gumhpraw mung ma ai.

Q: Ah Kai hku na myu shayi ni hpe n-gun jaw gat sun mayu ai lam nga ai kun?

A:Yawng hpe tsun mayu ai gaw tinang hpa galaw tim tang du hkra madu atsam rawng ai ram shakut na galaw yang gaw awng dang ai akyu gaw lu la na re. Tinang myit lawm ai magam bungli hpe lata tinang galaw sai hte gaw myit n daw ai sha galaw ga ngu tsun mayu ai.

Thai mungdan a Hkring Mang Daju
Yingluck shinawatra

Mying: Khun Yingluck Shinawatra

Shaga mying: Pu

Shangai n htoi: 21 June, 1967(B.E 2510)

A Sak : 44 Ning

Magam bungli: Mung masa lam

Makam masham: Buk dah naw ku htung

Ding hku shang sai: Ning Rum Ning Tau wa: Nai Anusorn Amornchat

Dai daw shara: Chiang Mai, Thailand

Thai Mung Na 2011 ning na HkringMang Daju (Prime Minister) Khun Yingluck Shinawatra. Shi gaw PHEU THAI PARTY (PT) hta magan gun taw ai. Shi na magan lit ni gaw Nambat 28 lang na Thai Hkringmang Daju, re na she myu shayi hku na Nambat langai re ai.

Hpaji tsang

Jawng Tan 9 du hkra gaw Reyinasheli Vithayalai Chiang Mai jawng kaw lung ai. Tan 10 kaw nna gaw Yupharat Vithayalai jawng kaw lung ai, Dakasu hpe gaw, Major Political Science (B.A) hte Chiang Mai Dakasu kaw 1988 (B.E 2531) hta lung ngut sai. 1990 (B.E 2533) ning hta America Kentucky State University kaw Master ngut ai.

Magam bungli

Khun Yingluck galaw yu sai magam bungli ni gaw, lai wa sai B.E 2534 hta Mr.Thaksin hpaw ai company kaw, matut mahkai lam hte gat dut shapraw ai lam hte seng nna galaw yu sai.

Dai hpang, Company advance info service Ltd kaw Ningbaw langai hku nna, woi awn galaw let, A I S Foundation kaw mung Committee member hku nna shang lawm galaw lai wa sai. Dai kaw nna, Khun Yingluck mying kaba dan hkung mat wa ai.

Kade nna yang, dai Company kaw na Ningbaw bai tai wa sai. B.E 2537 hta Company langai kaw bai galaw ai dai hpang, B.E 2545 hta gaw business network matut mahkai dap kaw na Ningbaw bai galaw ai. B.E 2548 ning hta Company SCS ngu ai kaw bai shang galaw nna, B.E 2549 hta gaw Foundation hte foot ball ginsup dap kaw hpaji jaw Ning baw langai hku nna, bai shang lawm lai wa sai.

Mung masa lam

Mung masa lam hte seng nna, Khun Yingluck gaw, **Phak Phue Thai** kaw shamu shamawt shang lawm ai. Dai hpang 16 May, 2011 (B.E 2554) hta **Phak Phue Thai** zup hpawg hpawng ai shaloi KhunYingluck mung Ra lata poi shang na matu myit hkrum let lata shang lawm ai hta, Phak Phue Thai gaw No. 1 hpe lata la hkrup ai hte, 3 July, 2011 (B.E 2554) hta Ra lata poi shang lawm ai hte Phak Phue Thai dang mat ai re.

5 August 2011 (B.E 2554) (laban bat 5 ya) hta gaw tara shang **Khun Yingluck** hpe Thai mung na Hkringmang Daju galaw na matu, nsen 296 hte Rapdaw kaw nna, myit hkrum daw dan da sai. Dai hpang 8 August 2011 (B.E 2554) (laban bat langai ya) shani Thai Hkaw hkam wa kaw nna, Thai Hkringmang Daju galaw na matu, masat ya sai. Thai Mung na Hkringmang Daju a magam lit gaw 4 ning re.

Pan Lawng Pan

**Mungkan Munghpawm Rapdaw Hpung Shimlam Kongsi (UNSC) kawm
Dawdan lam 1820(2008)**

19 June 2008 ya shani Shimlam Kongsi (United Nation Security Councile) , 5916 lang na zuphpawng hta shagrin hkap la ai.

Shimlam Kongsi gaw,

Dawdan lam 1325 (2000), 1612 (2005) hte 1674 (2006) hpe matut manoi hkrang shapraw galaw sa mat wa na hte; Kongsi ningbaw a

31 October 2001 (Shimlam Kongsi /PRST/2001/31),

31 October 2002 (Shimlam Kongsi /PRST/ 2004/40),

27 October 2005 (Shimlam Kongsi /PRST/2005/52),

8 November 2006 (Shimlam Kongsi/ PRST/2006/42),

7 March 2007 (Shimlam Kongsi/ PRST/ 2007/5) hte

24 October 2007 (Shimlam Kongsi/ PRST/2007/40) dawdan lam hpe matut hkan sa nna tup hkrak galaw na ap nawng da ai hte maren bai shagrin da na myit dum ai lam;

Mungkan Munghpawm Rapdaw Hpung (UN) a ga shaka tara hte yaw shada lam hpe lam matsun hku lang let;

2005 ning Mungkan chyawm tari zuphpawng mahtai laika hta htaung madun mat ai; myu shayi ni hte num kasha ni hpe sheng mareng rai zingri ai kawm yawng shamyit kau lu na matu, mungdan asuya ni a hkan sa ra ai lit rai nga ai, mungkan shinggyim nauna tara hte mungkan shinggyim ahkaw ahkang tara hte maren, gasat gala ten hte gasat gala lai ten ladaw ni hta ruhka galaw ai ni mara lawt hkrum taw ai lam ni nnga na hte, grau nna myu shayi hte num kasha ni makawp maga sa wa na hpe bai shagrin ai lam;

Beijing Ndau Laika hte Lam Matsun (A/52/231), “2000 Myu Shayi ni: Tsaban 21 na Num/La rap ra lam, bawng ring lam hte simsa lam (A/ S-23/10/Rev.1)” ngu ai 23 lang na laksan mungkan wunpawng hpung zuphpawng kaba a ndau shabra laika hta lawm ai lam ni hte grau nna laknak lang gasat hkat ai ginra hkan na myu shayi ni hpe shinggyim roi rip ai lam hte seng ai hpe mung bai myit dum shingran let;

Myu shayi ni ntsa lam amyuu myu hku garan ginghka ai lam yawng hpe shamyit shatsai kau na hte seng ai myit hkrum ga sadi (CEDAW) hte de hpang e pru wa ai myit hkrum ga sadi, ma ahkaw ahkang hte seng ai mungkan ga daga myit hkrum ga sadi hte de hpang e pru wa ai myit hkrum ga sadi ni yawng hpe tatut hkrang

shapraw sa wa na matu UN (United Nation) malawm mungdan ni hta lit nga ai lam kahtap shagrin ai hte, nlu shagrin shi ai ni hpe matut shagrin na lam, myit hkrum ta masat nka shi ai mungdan ni ta masat ka sa wa lam bai shagrin shadut ai lam;

Hpyen majan a ladat langai mi hku nna myu shayi ni hte num kasha ni hpe hkumshan roi rip ai lam, shinggyim sari n-gawn nsawn galaw ai lam, mung chying sha uhpung mi (sh) amyau baw sang langai hpe laba ka-up ai lam, jahkrit shama ai, atik anang nga shara htawt shangun ai lam ni hpe mu mada matsing da na, gasat gala ai lam shazim kau ngut ai hpang raitim ndai zawn hkumshan roi rip ai lam matut byin nga ai hpe sadi matsing da ai lam;

Laknak lang hpyen majan ginra na mung shawa masha ni; grau nna myu shayi ni hte num kasha ni hpe hkumshan roi rip ai lam hte sheng mareng rai zingri ai lam yawng hpe jahpoi mara shagun da ai lam hpe mung bai myit dum ai lam;

Shing rai laknak lang hpyen majan ginra na myu shayi ni hte ma kaji ni hpe roi rip zingri ai lam; laknak lang hpyen majan ginra hta hkumshan roi rip ai lam ni a ntsa e law law lang jahpoi mara shagun lai wa sai raitim, shing rai galaw nga ai hpe kalang ta tawn kau na matu laknak lang gasat hkat nga ai uhpung yawng hpe hpyi lajin nga tim matut byin nga ai hpe mung, shara n kau mi hta ladat shaw nna roi rip zingri ai lam ni matut nna chyam bra wa nga ai hpe mung nachying tsang ra ai lam bai shadum htang shana ai lam;

Roma Upadi hta na, mungkan ruhka tara rung hte mungkan ruhka tara dawdan hpung hte seng ai tara upadi ni hta htawng madun da ai hkumshan roi rip ruhka manghkang ni hpe bai nhtang myit dum ai lam;

Hprai shai hkat ai lam ni hpe tau makawp maga lam hte mahtai tam ai lam, simsa lam gaw gap sa wa ai lam ni hta myu shayi ni a shang lawm ai lam ahkyak ai hpe matut shagrin ai hte, simsa shim lum lam hpe tutnawng ngang gring lam, simsa lam gaw sharawt ai lam yan ni hta myu shayi ni raprap rara shang lawm lu na lam, dai magam bungli ni hte seng nna daw dan sa wa ai numdaw shagu hta mung myu shayi ni shang lawm shadang grau grau jat wa na matu ra ahkyak ai lam;

Myu shayi ni ntsa mazut roi rip ai lam, jahkrit shama ai lam, garan ginghka ai lam ni gaw hprai shai hkat ai lam ni hpe hparan ai magam bungli hte tau makawp maga ai magam bungli ni hta myu shayi ni a shang lawm lu na lam hpe dut dang shangun ai sha n-ga, manghkang lai ten ladaw hta uhpung uhpawng kata hta myu shayi ni a ningbaw ningla atsam hte tara shang ai lam ni hpe n-gun yawm shangun ai sha n-ga grau tsan mat wa shangun ai majaw, hkrung grin ai simsa shimlum lam, hkumra lam tam ai lam yan gaw gap ai ten hta nbyin ging ai mabyin ni matut manoi mang hkang byin wa chye ai hpe nachying myit tsang lam;

Mungdan Asuya ni gaw shi a mungchying shawa hte mungdan a shanng wang kata shanu nga ai masha ni a matu, shinggyim ahkaw ahkang hpe hkungga la ra na hte makawp maga magam ni hpe mungkan upadi ni hte bung pre ai hku lit la shagrin sa wa na matu madung lit nga ai ni re ngu masat ai lam;

Hprai shai hkat ai mabyin lam yan hta shang lawm ai uhpung uhpawng ni yawng gaw, hprai shai hkat ai mabyin a majaw hkum sha nga ai buga masha ni hpe mai byin ai made makawp maga sa wa na matu madung lit nga ai ni re ngu matut shagrin ai lam;

Ya ten hta UN magam dap shagu na ni rau jawm hkrum let galaw nga ai; “UN a majan hprai shai ten na hkumshan roirip ruhka ninghkap lamang” galaw ai lam kawn hprai shai ten hte hprai shai ten lai ladaw ni hta hkumshan roirip ai ruhka ni hpe ninghkap sa wa ai lamang ni woi awn ai lam ni, htawm h pang e hkumshan roirip ruhka tsep kawp mat mat ai ten du hkra shakut sa wa lu na hpe hkap tau hkalum let;

1. Mung shawa masha ni hpe da sang shading nna majan ladat langai mi hku (sh) mung shawa masha ni hpe ladat hte hkrak gasat ai lam a daw chyen hku hkumshan roi rip masa hpe jai lang ai shaloi, laknak lang hpyen majan ginra hpe grau jasawng shanang ya lu ai rai nna, mungkan simsa lam gawgap ai hpe lanyan htingnai shagun nga ai. Ndai roi rip makawp maga lamang galaw ai gaw mungkan simsa lam hte shimlum lam shakut na matu shing dep shingtau ya ai lam, ndai zawn yaw shada da ai ladat hku nna myu shayi ni a ntsa roirip ai lam ni hpe shamyit masing hpe hkrang shapraw sa wa na matu, UN shimlam kongsi hku nna jin jin re lam hpe tsun ndau ai lam;
2. Laknak Lang gasat hkat nga ai wuhpung ni yawng hpe, mung shawa masha ni hpe hkumshan roi rip ai lam ya jang, kalangta, hte tsep kawp jahkring kau na matu hpyi shawn ai lam;

Hprai shai hkat ai mabyin hta shang lawm nga ai wuhpung ni yawng mung shawa hpe makawp maga na lamang ni galaw sa wa na lam, grau nna myu shayi hte num kasha ni hpe makawp maga na matu hpyen tara jahkrat ai lam, yawng hkungga hkan sa na tara masat ai lam, hpaji jaw hkaw tsun ai lam, myu shayi hte num kasha ni hpe roirip shangun ai makam dingsa ni hpe adawt dawm kau ya ai lam, myu shayi hte num kasha ni hpe shim lam nga ai shara de htawt sit shara jahkrat sa wa na shadut ai lam, grau nna UN amu madu wa hku nna hprai shai uhpung uhpawng ni lapran manghkang hpyan hkrum shaga bawngban ai ten myu shayi hte num kasha ni a lam hpe bawng shalawm na hte, dai ginra hta nga nga ai myu shayi ni a ningmu hpe mung hkungga let bawng sa mat wa na hpe shadut ai lam;

Hkumshan roi rip lam hte kaga shinggyim roi rip ai lam hpe hpyen majan ruhka, shinggyim tara tawt lai ai ruhka ngu masat lu ai lam (sh) amyru sai baw sang hpe sat shamyit ai amu ngu masat lu ai lam hpe matsing da ai lam;

Manghkang hpyan ai mabyin gin yan hta, hkumshan roi rip ai lam hpe mara shalawt ahkaw ahkang kaw n-shalawm na ra ahkyak ai lam tsun shakut nga ai lam; UN malawm mungdan ni hpe mung shing re ai ruhka amu hta lit nga ai masha ni hpe grau nna myu shayi hte num kasha ni hpe roi rip ai ni hpe tara hte maren ahkyak la je yang na, shanhte galaw ang ai lit gun hpai na lam hpyi shawn na myu shayi hte num kasha ni mung tara upadi a npu e rap ra ai tara jeyang lam hta makawp maga ai lu la hkra lajang ya na hpyi shawn ai lam; Shingrai hkrung grin ai ngwi pyaw simsa lam, tara rap ra lam, tengman lam hte mungchying sha ni htingram lam hpe tam sa wa ai lam hta jahten sharun jasawng ai lam hpe hpungdim kau na akyak ai lam madung dat tsun shadut ai lam;

Myu shayi hte num kasha ni a ntsa roirip ai asuya ni hte manghkang hta shang lawm ai uhpung uhpawng ni hpe galai shai na matu shadut ai lam, mara jaw ai lam, hkum pat ai lam galaw ai hta tau sawn da ai ladat ni hpe bai shagrin ai lam;

UN simsa lam gawgap hpung hte shinggyim nau na lakawn hpung ni hku nna myu shayi hte ma ni ntsa, buga masha ni a ntsa mazut roirip ai lam hpe makawp maga ai lam, sadi tawn ai lam, ahkyak tawn ai lam ni hpe grau kaja ai hku galaw sa wa na matu hpaji jaw masing jahkrat ai lam, tatut hkrang shapraw sa wa na matu, UN shimlam kongsi hte laksanakan simsa lam tam komiti ni hte shi magam gun manang ni, seng ang ai asuya ni kaw n ram ging ai bawngban sa wa ai matu UN amu madu kaba hpang de tang shawn ai lam;

UN Amu madu kaba hpang de, hkumshan roi rip ai lam a ntsa e tsep kawp n hkam sharang ai masa hpe hkrang shapraw ai lam hta n-gun dat na matu mung, UN simsa shimlam dap ni hta tara tawt lai ai hpe tsep kawp n hkam sharang ahkyak la na lam mung hpyi shawn ai lam; Malawm mungdan ni UN simsa hpyen hpung, balik hpung ni hpe bungli shara de rai ndat shi yang tau hkrau wunkat hte hpaji jaw makawp maga lam galaw ya nna, tara tawt lai wa yang tsep kawp lit la shangun ai hku nna tau makawp maga ai lamang ni hpyi shawn ai lam;

UN kaw ap nawng na matu hpyen ma hte balik ni hpe sa ya ai UN malawm mungdan ni hku nna, majan hprai shai ten hte majan hprai shai ten lai ladaw ni hta simsa lam gaw gap ai magam bungli magam gun ni gaw, hkum sha nga ai mung shawa ni hpe makawp maga sa wa hte grau nna myu shayi hte ma kaji ni a ntsa hkumshan roirip ai lam hpe ninghkap hpaji jaw ai lamang grau dam lada wa lu na matu, myu shayi magam gun law law hpe bungli jaw na matu UN amu madu hte bawngban galaw ai lam ni hpe matut n-gun dat sa wa na matu shadut ai lam;

UN Amu madu kaba hpe, UN simsa lam hte shimlam bungli ni hta shanhte hpe lit jaw da ai hte bung pre ai hku mung shawa masha ni, myu shayi ni hte num kasha ni hpe hkumshan roi rip ai lam amyu myu kaw na makawp maga nna, tang du ai matsun hte n gun jat ya ai lam galaw na matu mung, myu shayi ni hte num kasha ni hpe makawp maga ai lam a ntsa e shi mu mada ai ningmu sumtang hte ndai lam a ntsa e shi a madi shadaw ai sumtang hpe UN Shimlam Kongsi de tara hte hkrak ka nna tang shawn na matu hpyi shawn ai lam;

UN Amu madu kaba hte htap htuk ai UN dap lakung ni hpe; myu shayi ni hte myu shayi ni woi awn ai uhpung ni hpe htap htuk ai hku hkan nna jahkrup nhtawm UN kaw n lit la nna yu nga ai tsin yam dabang ni hte hprawng shingbyi htawt sit masha ni a dabang ni hta, grau nna myu shayi ni hte num kasha ni hpe hkumshan roi rip lam n galaw lu na hte makawp maga ai masa lam ni hpe tang du ai hku tatut galaw shabyin na hpyi shawn ai. Dai hte maren, UN kaw n madi shadaw ai laknak dawm kau ai lam, hpyen jasu lam dawm kau na hte, bai shara jahkrat kahkyin ai mabyin gin yan lam, tara rapra lam hte shimlum lam ni lajang ya na hpyi shawn ai lam;

Simsa lam gaw gap hpung hku nna htap htuk ai shara hta laknak lang hpyen gasat gala ten laman hte gasat gala ngut ai hpang tawt lai ai hkumshan roi rip lam hpe hpaji jaw ga hte sumtang ni hta ka shalawm na lam gaw grai ahkyak ai masa hku shang lawm lu ai hpe aja awa tsun shadut ga ai. Mungdan gaw gap lam hta num/la masat lam yan hpe grau dam lada ai hku shani yu nna, myu shayi ni a tang du ai shinggyim uhpung uhpawng dat kasa shang lawm lam hpe bawng ban jahkrup let galaw sa wa na ahkyak ai lam tsun shadut ai lam;

UN Amu madu kaba hte shi a lak san sumtsan kasa ni hpe; gasat gala lam n byin hkra tau hkrau jahkring

makawp maga na lam hte manghkang hpyan na lam, sim sa lam hte shimlum lam hpe mazing na lam, gasat gala ngut ai hpang bai gaw gap sharawt ai lam hte seng ai bawngban hpawng ni hta myu shayi ni hpe saw shaga shangun na matu, dawdan lam galaw ai numdaw ni hta myu shayi ni hpe tara rap ra ai hku tsep kawp shang lawm shangun na hte, shang shaga lawm na matu n gun jaw shadut shangun na lam tsun shadut ai lam;

UN malawm mungdan ni hte kaga seng ang ai uhpung ni, UN bungli dap ni hte ja gumhpraw hte seng ai dap ni yawng, mungdan kata na uhpung uhpawng ni a kung kyang atsam shajat ya ai lam hte, shangang shakang ya ai lam ni hta garum madi shadaw lawm na matu shadut jahkat dat ga ai; grau nna tara masa hte hkamja lam yan ni, mare buga shinggyim zinghkri ni hta laknak lang gasat gala ginra hte gasat gala lam ngut mat ai hpang na ginra ni hta shinggyim roi rip hkrum ai ni hpe matut manoi garum madi shadaw sa wa lu na hpe n-gun jaw garum na shadut jahkat dat ai lam;

Buga ginra hte grau nna mare buga lakying hkan na uhpung uhpawng ni hpe laknak lang gasat gala lam hta shinggyim roi rip hkrum ai myu shayi ni hte num kasha ni a matu akyu nga na; Tara masa ni, shamu shamawt lam ni hte, tatut hpyi shawn ya ai lam ni galaw na matu shadut jahkat dat ai lam;

UN Amu madu kaba hpe; (30 June 2009) ya hta UN shimlam kongsi de ndai dawdan lam hpe UN zuphpawng lamang hta lakap nna tatut galaw sa wa na matu sumtang langai mi ka shawn na shadut jahkat dat ga ai. Dai sumtang hta UN shiga dap ni kaw na lu la ai shiga ni, mungdan shagu na bungli uhpung lakying ni, simsa lam magam gun uhpung ni hte mung shawa masha ni hpe hkumshan roi rip ai lam, ladat shaw nna dam lada ai hku roi rip lam shabyin nga ai; lak nak lang gasat gala ginra hkan na shiga mahkawng nga ai, kaga UN magam gun ni kaw na shiga ni hpe ka bang shalawm na rai nga ai; laknak lang hpyen gasat ai ginra ni hta shinggyim roi rip lam byin jawng nga ai hpe mung, byin masa hpe mung, jep garan jahpra ai lam kaw na mung, shingrai myu shayi ni hte num kasha ni roi rip hkrum na masa nga ai hpe shayawm kau lu na ladat ni, hpaji jaw tang madun wa ai kaw na mung, hkumshan roi rip lam hte seng nna makawp maga ai hta tang madun wa ai lam rawt jat wa ai hpe hpaji jaw ai lam ni kaw na mung, dai ginra hta masha san da ai UN a htap htuk ai shatup shadik ai lam kaw na mung, laknak lang gasat ginra hta hkumshan roi rip ai mabyin hte seng nna aten dep yaw shada lam hte bung pre ai, tup hkrak kam mai ai shiga ni hta madung dat nna UN amu madu ka lajang ai masing masa ni a shiga ni kaw na mung, maubyin ginra hte UN ginjaw hta galaw lawm ai UN magam ni rawt jat wa ai lam kaw na mung, ndai myit hkrum dawdan lam hta tsun da ai hte maren hkumshan roi rip ai lam yawng hpe kalang ta hte tsepkawp jahkring kau na mung, myu shayi ni hte num kasha ni hpe hkumshan roi rip ai lam yawng hta na makawp maga lu na, htap htuk ai lam galaw ai hku mung, laknak lang hpyen gasat hkat nga ai uhpung ni lit la na matu galaw shakut ai kaw na shiga mung UN amu madu a sumtang hta ka shalawm na hpyi shawn dat ai lam;

Lahta na lam ni hpe tatut dingyang galaw sa wa na matu dawdan ai.

**Mungkan Munghpawm Rap Daw a Zuphpawng
Daw Dan Masat 217A**

1948 December 10 ya shani Mungkan Munghpawm Hpung a rap daw zuhpawng daw dan Masat 217A (III) hte rau dan dan masat laika n-dau shabra dat ai.

Ga N-hpaw

Shinggyim masha a hkritung kaw na nga ai sari sadang hte shinggyim hkum ding dek rap rap ra ra hkam sha lu ai ahkaw ahkang hpe masat masa galaw ai gaw, ndai mungkan ntsa e shinggyim masha yawng a awm dawm shanglawt tara rap ra lam hte ngwi pyaw sim sa lam ni a mingpawt ninghpang re ai majaw,

Shinggyim Ahkaw Ahkang ni hpe n kaw n law, n gawn n sawn galaw ai gaw shinggyim masha ni a arawn alai sari sadang hpe jahten sharun kaw lu ai adip arip zingri zingrat ai myit jasat hpe byin pru shangun ai re majaw; ndut ndang myit shapraw tsun shaga lu ai lam, ndut ndang nawku kamsham lu ai lam hte hkrit tsang ai kaw na lawt lu ai asak hkrung lam ni hpe lu la hkam sha ai mungkan byin pru wa na matu, mungkan masha yawng gaw tinang a ra sharawng dik ai shawa myit n-gun hte ndau shabra ngut sai re majaw,

Shinggyim masha ni gaw tara n lang ai, adip arip uphkang ai hte zingri zingrat hkrum sha ai majaw, jahtum e n dang hkam nna laknak lang rawt malan, gunlang wa ai shaloi, shinggyim ahkaw ahkang ni hpe tara upadi hte makawp maga ya ra ai re majaw,

Mungkan Mungdan shada da tsawra hku hkau let matut mahkai ganawn mazum lam ni grau rawt jat galu kaba wa na hpe myit mang galaw sa wa ra ai re majaw,

Mungkan Munghpawm Hpung hta hpung shang ai Mungdan ni a Mungchying sha ni gaw ningpawt ninghpang shinggyim ahkaw ahkang ni hpe mung, shinggyim masha ni a sari sadang hpe mung, manu dan ai shinggyim masha a aprat hpe mung, Num – La yawng a maren mara ahkaw ahkang ni hpe mung, hkungga kam sham ga ai ngu Mungkan Munghpawm Hpung a munggyit ga-gyit myit hkrum kaika hta kahtap shagrin da ngut ai sha n-ga, shinggyim masha ni a rawt

jat galu kaba lam, awm dawm shanglawt ahkang hte grau kaja ai shinggyim masha a asak hkrung lam prat madang shatsaw na matu myit daw dan sai re majaw,

Mungkan Munghpawm Hpung shang Mungdan ni gaw Mungkan Munghpawm Hpung hte ta gindun nna, shinggyim ahkaw ahkang ni hpe mung, ningpawt ninghpang awm dawm shanglawt ahkaw ahkang hpe mung, hkungga ai hte hkan sa shadik shatup na matu n-gun jaw na ngu ga sadi jaw ngut sai re majaw, ndai hku ga sadi jaw da ai hte maren yawng byin tai awng dang na matu, dai ahkaw ahkang ni hte awm dawm shanglawt ahkang hte seng nna bung pre ai chye na lam hpe lu la ai gaw ahkyak htum re ai majaw,
Mungkan Munghpawm Hpung a rap daw zuphpawng kaba kaw nna,

Shinggyim masha shagu, Mungkan Mungdan shagu ndai ndau shabra mungga hpe ten shagu myit mang let, mungkan ting ndai ahkaw ahkang ni hte awm dawm shanglawt ahkang ni hpe hkungga hkan sa shatup na matu sharin achyin ya ai hku shakut shaja ra ai ngu nna mung, Mungkan Munghpawm Hpung shang Mungdan a Mungchying sha ni hte dai mungdan ni a up-hkang n-pu kaw nga ai ginra kaw na mungchying sha ni hpe ndai ahkaw ahkang hte awm dawm shanglawt ahkang hte seng nna mungkan ginra shara shagu hta hkan nang sa na matu shakut shaja sa wa ra ai ngu yaw shada ai hte ndai Mungkan Munghpawm Hpung a shinggyim ahkaw ahkang ndau shabra laika hpe mungkan mungdan shagu, shinggyim masha shagu lahkrip ra ra hkan sa gaw gap sa wa na matu dai ni n-dau shabra dat ai.

Masat 1: Masha shagu sari sadang maren, ahkaw ahkang maren awm dawm shanglawt hte shangai wa ai ni rai nga ai. Shanhte hta htauli htaula hte chye ginhka ai myit n sam nga ma ai majaw, shada da tsawra matsan dum lama hku hkau nga pra ra ga ai.

Masat 2: Masha shagu gaw nadai n-dau shabra laika hta tsun ai baw ahkaw ahkang hte shanglawt ahkang ni lu la ging nga ma ai. Amyu hku, shan hpraw shan chyang hku, num - la hku, ga hku, nawku htung hku, mung masa shing n rai myit mang hku, mungdan, nga pra npawt, sutgan, daidaw daihpang shing n rai kaga hpabaw madang hku mung ginhka da ai lam n nga lu na.

Masat 3: Masha shagu gaw asak hkrun lu na ahkaw ahkang, shanglawt shkaw ahkang, shim lam nga ai hte nga pra lu na ahkaw ahkang, nga ai.

Masat 4: Kadai hpe mung mayam n shatai lu na, shing n rai, n yam sha lu na; mayam yam ai lam hte mayam dut sha ai amu rai yang gara hkrang nsam hku galaw tim dai hpe ban hkum da ra ai.

Masat 5: Kadai hpe rai tim zingri zingrat, shinggyim kasi n nang ai hku shagrit kau ai shing nrai, ari jaw ai lam n galaw lu na.

Masat 6: Masha shagu gaw gara shara, lam masa hta raitim tara upadi a man e masha sawn la hkrum ra ai.

Masat 7: Masha yawng gaw tara upadi a man e maren mara rai na hte ginhka ai lam n nga ai sha maren mara tara upadi a makawp maga la hkrum ra ai. Masha yawng gaw ndai shana shabra ai lam hte n htan shai ai hku ginhka da hkrum ai kaw nna mung, ginhka na shadut jahkat ai lam kaw nna mung maren mara makawp maga la hkrum lu na.

Masat 8: Mung up ningpawt ninghpang updai shing nrai tara upadi kaw e masha shagu hpe jaw da ai shinggyim ahkaw ahkang nga ai. Masha langai ngai gaw dai ahkaw ahkang n lu na matu pat shingdang hkrum, jahten sharun hkrum sha nna, byin pru wa ai akyu yawm lam hpe, mungdan a san da ai tara rung kaw nna ging dan ai manu jahpu, ahkaw ahkang bai hpyi la lu na.

Masat 9: Kadai rai ti mung tara upadi hku n rai ai sha pagawn rim ai, sharen da ai shing nrai kaga mung de gau kau ai lam n hkrum lu na.

Masat 10: Ahkaw ahkang ni hte lit magam bungli ni hpe daw dan hkam la ai shaloi mung, ru hka hkum nna daw dan hkam la ai shaloi mung, masha shagu gaw rap ra ai hte myi man n la ta ai tara rung kaw masha yawng a man e jep daw dan ai hpe maren mara hkam la lu na.

Masat 11: (1) Ru hka a mu hte mara shagun hkrum ai mash shagu gaw, masha yawng a man e tara upadi hte maren je yang nna mara lu ai lam dan leng ai aten du hkra, mara n lu ai wa hku mu mada hkrum na ahkaw ahkang hkam la lu na. Dai ru hka a mu hpe san jep ai shaloi, mara n lu ai lam sakse madun tsun ndang na matu ra ai ahkaw ahkang, dai wa hpe jaw da ngut chyalu rai na. (2) Masha langai ngai gaw galaw ai amu shing nrai hprai kau ai amu byin ai shaloi, dai galaw ai amu shing nrai hprai kau ai amu gaw tinang Mungdan a tara upadi, dhing nrai Mungdan shagu hkan sa ai tara upadi hku nna mara amu nsawn la yang dai wa hpe mara galaw ai ngu n mai mu mada ai. Mara langai hpe galaw hkrup ai shaloi, dai mara a matu ging dan ai ari hta jan nna grau kaba ai ari hpe n jaw lu na.

Masat 12: Kadai raitim tinang a myit ra ai hku ngwi pyaw sim sa ai hte nga pra ai hpe mung, tinang a kun dinghku hpe mung, tinang a dum n'ta hpe mung, shagun laika hpe mung, tara upadi hku n re ai jahten ya, shang shuk ya ai lam n hkrum sha lu na. Dai sha n-ga, tinang a sari sadang hpe mung lahta na hte maren jahpoi ahpyak ai lam n hkrum sha lu na. Masha shagu dai zawn jahten ya, shang shuk ya ai kaw nna mung, jahpoi ahpyak ai kaw nna mung, tara upadi hte maren makawp maga la lu ai ahkaw ahkang nga ai.

Masat 13: (1) Masha shagu gaw gara Mungdan a lamu ga jarit kata kaw raitim hkawm sa shamu shamawt na hte nga lu na awm dawm shanglawt ahkang nga ai. (2) Masha shagu gaw tinang a Mungdan kaw na shing nrai, gara maigan Mungdan kaw na mung pru hkawm sa wa na hte tinang a Mungdan kata de bai nhtang shang wa lu na ahkaw ahkang nga ai.

Masat 14: (1) Masha shagu gaw zingri zingrat ai kaw na lawt na matu kaga Mungdan hta shang shingbyi lu na ahkang nga ai. (2) Mung masa hte n seng ai ru hka mara shing nrai Mungkan Munghpawm Hpung a yaw shada lam hte tara ni hpe n htan shai nna byin pru wa ai mara amu ni hta lahta na ahkaw ahkang hpe n mai akyu jashawn ai.

Masat 15: (1) Masha shagu gaw Mungdan langai ngai a mungchying sha tai lu na ahkang nga ai. (2) Tara upadi hku sha n rai yang kadai hpe rai timung tinang a mungchying sha tai ai ahkaw ahkang hpe dawm la kau ai lam n hkrum lu na.

